M. TULLI CICERONIS EPISTULARUM SELECTARUM LIBRI QUATUOR

Marcus Tullius Cicero

M. TULLII
CICERONIS

EPISTOLARUM SELECTARUM

LIBRI QUATUOR

EDITIO NOVISSIMA

CETERIS CASTIGATIOR

BASSANI 1847
TYPOGRAPHIA REMONDINI
EDIDIT

M. TULLII
CICERONIS
EPISTOLARUM SELECTARUM

Lib. 6. Epist. 16.

ARGUMENTUM

Continet hæc epistola omnium brevissima gratulationem, benevolentiam, officium.

Cic. Basilio S. D.

Tibi gratulor, mihi gaudeo, te amo, tua tueor: a te amari, & quid agas, quidque istic agatur, certior fieri volo. Vale.

Lib. 14. Epist. 9.

ARGUMENTUM

Significat dolorem suum ex Dolabellæ generi sui, Tulliæque valetudine.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D.

Ad ceteras meas miserias accessit dolor e Dolabellæ valetudine, & Tulliæ. Omnino de omnibus rebus nec quid consilii capiam, nec quid faciam, scio. Tu velim tuam, & Tulliæ valetudinem cures. Vale.

Lib. 14. Epist. 13.

ARGUMENTUM

Permittit uxori, ut de nuncio remittendo consilium capiat ex tempore.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D. 5

Quod scripsi ad te proximis litteris de nuncio remittendo, quæ sit istius vis hoc tempore, & quæ concitatio multitudinis, ignoro. Si metuendus iratus est, quies tamen ab illo fortasse nascetur. Totum judicabis, quale sit, & quod in miserrimis rebus minime miserum putabis, id facies. Vale. VI. Id. Quint.

Lib. 14. Epist. 8.

ARGUMENTUM

Rogat uxorem, ut valetudinem curet: laudat ejus diligentiam: eaque ut deinceps utatur, mandat.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D. 4

Si V. B. E. E. V. Valetudinem tuam velim cures diligentissime. Nam mihi & scriptum, & nunciatum est, te in febrim subito incidisse. Quod celeriter me fecisti de Cæsaris litteris certiorem, fecisti mihi gratum. Item posthac, si quid opus erit, si quid acciderit novi, facies ut sciam. Cura ut valeas. Vale. Dat. IV. Non. Junias.

Lib. 14. *Epist.* 10.

ARGUMENTUM

Mandat, ut cum Attico loquatur, & litteras mittat.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D. 5

Quod fieri placeret, scripsi ad Pomponium serius, quam oportuit. Cum eo si loquuta eris, intelliges quid fieri velim. Apertius scribi, quando ad illum scripseram, necesse non fuit. De ea re, & de ceteris rebus quamprimum velim nobis litteras mittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale, septimo Id. Quint.

Lib. 14. *Epist.* 17.

ARGUMENTUM

Doloris index epistola.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 6

Si quid haberem, quod ad te scriberem, facerem id & pluribus verbis, & sæpius: nunc quæ sunt negotia, vides. Ego autem quomodo sim affectus, ex Lepta, & Trebatio poteris cognoscere. Fac, ut tuam, & Tulliæ valetudinem cures. Vale.

Lib. 14. *Epist.* 20.

ARGUMENTUM

Mandat, ut in Tusculano omnia sint parata ad hospites excipiendos.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 7

In Tusculanum nos venturos putamus aut Nonis, aut postridie. Ibi fac, ut sint omnia

parata. Plures enim fortasse nobiscum erunt, & (ut arbitror) diutius ibi commorabimur. Labrum, si in balneo non est, fac ut sit: item cetera, quæ sunt ad victum, & ad valetudinem necessaria. Vale. Kal. Oct. de Venusino.

Lib. 14. Epist. 21.

ARGUMENTUM

Scribit, ut quæ tempus postulabit, provideat, sibique absenti administret, litterasque mittat.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 8

Si vales, bene est; ego valeo. Da operam, ut convalescas: quod opus erit, ut res tempusque postulat, provideas, atque administres, & ad me de omnibus rebus quam sæpissime litteras mittas. Vale.

Lib. 14. Epist. 22.

ARGUMENTUM

Dicit, se tabellarios exspectare, ut consilium capere possit.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 9

Si vales, bene est; ego valeo. Nos quotidie tabellarios vestros exspectamus: qui si venerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit, faciemusque te statim certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Kal. Sept.

Lib. 14. Epist. 23.

ARGUMENTUM

Nondum se neque de Cæsaris adventu, neque de ejus litteris quicquam scire dicit.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 10

Si vales, bene est; ego valeo. Nos neque de Cæsaris adventu, neque de litteris, quas Philotinus habere dicitur, quicquam adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certiorem. Valetudinem tuam fac ut cures. Vale. IV. Id. Sextilis.

Lib. 13. Epist. 58.

ARGUMENTUM

Commendat L. Custidium.

M. T. C. Titio F. L. Rufo Præt. Urb. S. D. 11

L. Custidius est tribulis, & municeps, & familiaris meus. Is causam habet, quam causam ad te deferet. Commendo tibi hominem, sicuti tua fides, & meus pudor postulat, tantum, ut faciles ad te aditus habeat; quæ æqua postulabit, ut libente te, impetret; sentiatque meam sibi amicitiam, etiam cum longissime absim, prodesse in primis apud te. Vale.

Lib. 14. Epist. 11.

ARGUMENTUM

Tulliam ad se venisse dicit; sibi autem in animo esse Ciceronem filium ad Cæsarem mittere.

M. T. C. Terentiæ suæ S. D. 12

Si V. B. E. E. V. Tullia nostra venit ad me prid. Id. Jun. cujus summa virtute, & singulari humanitate graviore etiam sum dolore affectus, nostra factum esse negligentia, ut longe alia in fortuna esset, atque ejus pietas, ac dignitas postulabat. Nobis erat in animo Ciceronem ad Cæsarem mittere, & cum eo Cn. Sallustium. Si profectus erit, faciam te certiorem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XVII. Kal. Quintil.

Lib. 14. Epist. 12.

ARGUMENTUM

Fere consilium suum reprehendit, quod, victo in Pharsalia Pompejo, in Italiam redierit: monet uxorem ne ad ipsum eat.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 13

Quod nos in Italiam salvos venisse gaudes, perpetuo gaudeas velim. Sed perturbatione animi, magnisque injuriis, metuo, ne id consilii ceperimus, quod non facile explicare possimus. Quare, quantum potes, adjuva. Quid autem possis, mihi in mentem non venit. In viam quod te des hoc tempore, nihil est, & longum est iter, & non tutum: & non video, quid prodesse possis, si veneris. Vale. Dat. prid. Non. Novemb. Brundusio.

Lib. 14. Epist. 15.

ARGUMENTUM

Dicit, se mutasse consilium de mittendo ad Cæsarem Cicerone filio.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 14

Si vales, bene est; ego valeo. Constitueramus (ut ad te antea scripseram) obviam Ciceronem Cæsari mittere; sed mutavimus consilium, quia de illius adventu nihil audiebamus. De ceteris rebus, etsi nihil erat novi, tamen, quid velimus, & quid hoc tempore putemus opus esse, ex Sica poteris cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. XII. Kal. Quint.

Lib. 14. Epist. 23.

ARGUMENTUM

Scribit de litteris a Cæsare acceptis, de ejus adventu, & itinere obviam.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 15

Si vales, bene est; ego valeo. Redditæ mihi jam tandem sunt a Cæsare litteræ satis liberales: & ipse opinione celerius venturus esse dicitur. Cui utrum obviam procedam, an hic eum exspectem, cum constituero, faciam te certiorem. Tabellarios mihi velim quamprimum remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Prid. Id. Sextiles.

Lib. 16. *Epist.* 19.

ARGUMENTUM

De litteris, de Demetrio, de Aufidiano nomine.

Tullius Tironi S. D. 16

Exspecto tuas litteras de multis rebus, te ipsum multo magis. Demetrium redde nostrum, & aliud, si quid potes boni. De Aufidiano nomine nihil te hortor, scio tibi curæ esse, sed confice: & si ob eam rem moraris, accipio causam: si te id non tenet, advola. Litteras tuas valde exspecto. Vale.

Lib. 16. *Epist.* 20.

ARGUMENTUM

De valetudine curanda, de libris componendis, de olitore, de reditu Tironis.

Tullius Tironi S. D. 17

Sollicitat (ita vivam) me tua, mi Tiro, valetudo: sed confido, si diligentiam, quam instituisti, adhibueris, cito te firmum fore. Libros compone, indicem cum Metrodoro lubebit, quando ejus arbitratu vivendum est; cum olitore, ut videtur. Tu potes Kalendis spectare gladiatores, postridie redire; & ita censeo. Verum, ut videbitur. Cura te si me amas, diligenter. Vale.

Lib. 13. Epist. 6. circa finem.

ARGUMENTUM

Publium Cornelium Valerio commendat.

M. T. C. Q. Valerio S. D. 18

Publius Cornelius, qui tibi has litteras reddidit, est mihi a P. Cuspio commendatus; cujus causa quantopere cuperem, deberemque, profecto ex me facile cognovisti. Vehementer te rogo, ut cures, ex hac commendatione mihi Cuspius quam maximas, quam primum, quam sæpissime gratias agat. Vale.

Lib. 14. Epist. 16.

ARGUMENTUM

Argumentum est de litteris, & de Volumnia.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 19

Si vales, bene est; ego valeo. Etsi ejusmodi tempora nostra sunt, ut nihil habeam, quod aut a te litterarum exspectem, aut ipse ad te scribam: tamen nescio quomodo, & ipse vestras litteras exspecto, & scribo ad vos, cum habeo, qui ferat. Volumnia debuit in te officiosior esse, quam fuit, & id ipsum, quod fecit, potuit diligentius facere, & cautius: quamquam alia sunt, quæ magis curemus, magisque doleamus, quæ me ita conficiunt, ut ii voluerunt, qui me de mea sententia detruserunt. Cura, ut valeas. Prid. Nonas Januarias.

Lib. 14. Epist. 19.

ARGUMENTUM

Dolorem significat ex filiæ valetudine, & difficultatem, quominus possit accedere.

Tullius Terentiæ suæ S. D. 20

In maximis meis doloribus excruciat me valetudo Tulliæ nostræ; de qua nihil est, quod plura scribam; tibi enim æque magnæ curæ esse certo scio. Quod me propius vultis accedere, video ita esse faciendum: etiam antea fecissem: sed me multa impedierunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt. Sed a Pomponio exspecto litteras, quas ad me quamprimum perferendas cures, velim. Da operam ut valeas.

Lib. 13. Epist. 3.

ARGUMENTUM

Fusium commendat, quem & ante præsens præsenti commendarat.

Cic. S. D. Memmio. 21

Aulum Fusium unum ex meis intimis observantissimum, studiosissimumque nostri, eruditum hominem, & summa humanitate, tuaque amicitia dignissimum, velim ita tractes, ut mihi coram recepisti. Tam mihi gratum id erit, quam quod gratissimum. Ipsum præterea summo officio, & summa observantia tibi in perpetuum devinxeris. Vale.

Lib. 12. *Epist.* 20.

ARGUMENTUM

Commendat Asclaponem medicum; ut amicum, ut doctum, ut fidelem.

M. T. Cicero Ser. Sulpicio S. D. 22

Asclapone Patrensi medico utor valde familiariter, ejusque tum consuetudo mihi jucunda fuit, tum etiam ars, quam sum expertus in valetudine meorum. In qua mihi tum ipsa scientia, tum etiam fidelitate, benevolentiaque satisfecit. Hunc igitur tibi commendo, & a te peto, ut des operam, ut intelligat diligenter me scripsisse de se, meamque commendationem usui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum. Vale.

Liber 13. *Epist.* 25.

ARGUMENTUM

Hagesaretum breviter, sed accurate commendat.

M. T. C. Ser. Sulpicio S. D. 23

Hagesaretus Larissæus magnis meis beneficiis ornatus in Consulatu meo, memor, & gratus fuit, meque postea diligentissime coluit. Eum tibi magnopere commendo, ut & hospitem, & familiarem meum, & gratum hominem, & virum bonum, & principem civitatis suæ, & tua necessitudine dignissimum. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat, hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

Lib. 13. Epist. 39.

ARGUMENTUM

Commendat Titurnium Rufum.

Cic. Acilio Procons. S. D. 24

Cum familia Titurnia necessitudo mihi intercedit vetus: ex qua reliquus est M. Titurnius Rufus, qui mihi omni diligentia, atque officio est tuendus. Est igitur in tua potestate, ut ille in me satis sibi præsidii putet esse. Quapropter eum tibi commendo majorem in modum, & abs te peto, efficias, ut is commendationem hanc intelligat sibi magno adjumento fuisse. Erit id mihi vehementer gratum. Vale.

Lib. 13. Epist. 40.

ARGUMENTUM

L. & C. Aurelios fratres commendat.

M. T. C. Anchario Qu. F. Procons. S. D. 25

Lucium, & Cajum Aurelios Lucii filios, quibus & ipsis, & patre eorum viro optimo familiarissime utor, commendo tibi majorem in modum, adolescentes omnibus optimis artibus ornatos, meos pernecessarios, tua amicitia dignissimos. Si ulla mea apud te commendatio valuit, quod scio multas plurimum valuisse, hæc ut valeat, rogo. Quod si eos honorifice, liberaliterque tractaris, & tibi gratissimos, optimosque adolescentes adjunxeris, & mihi gratissimum feceris. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 38.

ARGUMENTUM

Bruttii negotia, procuratoresque commendat.

Cic. Acilio Procons. S. D. 26

Lucius Bruttius eques Rom. adolescens omnibus rebus ornatus in meis familiarissimis est, meque observat diligentissime: cujus cum patre magna mihi fuit amicitia jam inde a quæstura mea Siciliensi. Omnino nunc ipse Bruttius Romæ mecum est: sed tamen domum ejus, & rem familiarem, & Procuratores tibi sic commendo, ut majore studio commendare non possim. Gratissimum mihi feceris, si curaris, ut intelligat Bruttius id, quod ei recepi, hanc meam commendationem sibi magno adjumento fuisse. Vale.

Lib. 7. *Epist.* 22.

ARGUMENTUM

Auctoritate Jurisconsultorum probat, quod de controversia quadam dixerat.

Cic. Trebatio S. D. 27

Illuseras heri inter scyphos, quod dixeram controversiam esse, posset ne heres, quod furtum antea factum esset, recte furti agere? Itaque, etsi domum bene potus, seroque redieram, tamen id caput, ubi hæc controversia est, notavi, & descriptum tibi misi, ut scires id, quod tu neminem sensisse dicebas, Sex. Ælium, M. Manilium, M. Brutum sensisse. Ego tamen Scævolæ, & Testæ assentior. Vale.

Lib. 13. Epist. 52.

ARGUMENTUM

Commendat duos hospites suos Halesinos.

Cic. Acilio Procons. S. D. 28

In Halesina civitate tam lauta, quam nobili conjunctissimos habeo & hospitio, & familiaritate M. & C. Clodios, Archagathum, & Philonem. Sed vereor, ne, quia complures tibi præcipue commendo, exæquare videar ambitione quadam commendationes meas: quamquam a te quidem cumulate satisfit, & mihi, & meis omnibus. Sed velim, sic existimes, hanc familiam, & hos homines mihi maxime esse conjunctos vetustate, officiis, benevolentia. Quamobrem peto a te majorem in modum, ut his omnibus in rebus, quantum tua dignitas, fidesque patietur, commodes. Id si feceris, erit mihi vehementissime gratum. Vale.

Lib. 13. Epist. 47.

ARGUMENTUM

Egnatium communem amicum commendat.

M. T. C. Silio S. D. 29

Quid ego tibi commendem eum, quem tu ipse diligis? Sed tamen, ut scires eum a me non diligi solum, verum etiam amari, ob eam rem tibi hæc scribo. Omnium tuorum officiorum, quæ & multa, & magna sunt, mihi gratissimum fuerit, si ita tractaris Egnatium, ut sentiat, & se a me, & me a te amari. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo. Illa nostra scilicet ceciderunt. Utamur igitur vulgari consolatione. Quid, si hoc melius? sed hæc coram. Tu fac, quod facis, ut me ames, teque amari a me scias. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 48.

ARGUMENTUM

Omnes Cyprios, maximeque Paphios commendat.

M. T. C. Sextilio Rufo Quæst. S. D. 30

Omnes tibi commendo Cyprios, sed magis Paphios; quibus tu quæcumque commodaris, erunt mihi gratissima: eoque facio libentius, ut eos tibi commendem, quod & tuæ laudi (cujus ego fautor sum) conducere arbitror, cum primus in eam insulam Quæstor veneris, ea te instituere, quæ sequantur alii; quæ, ut spero, facilius consequere, si & P. Lentuli necessarii tui legem, & ea, quæ a me constituta sunt, sequi volueris. Quam rem tibi confido magnæ laudi fore. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 74.

ARGUMENTUM

Oppium præsentem, & Egnatii absentis negotia commendat.

M. T. C. Q. Philippo Procons. S. D. 31

Etsi non dubito pro tua in me observantia, proque nostra necessitudine, quin commendationem meam memoria teneas; tamen etiam atque etiam eundem tibi L. Oppium familiarem meum, præsentem, & L. Egnatii familiarissimi mei absentis negotia commendo. Tanta mihi cum eo necessitudo est familiaritasque, ut, si mea res esset, non magis laborarem. Quapropter gratissimum mihi feceris, si curaris, ut is intelligat, me a te tantum amari, quantum ipse existimo. Hoc mihi gratius facere nihil potes: idque ut facias, te vehementer rogo. Vale.

Lib. 14. Epist. 6.

ARGUMENTUM

Excusat infrequentiam litterarum: mandat ut creditoribus satisfiat: gratias actas nescio quà non miratur: Pollicem exspectat.

M. T. C. Terentiæ suæ, & Tulliolæ S. D. 32

Nec sæpe est, cui litteras demus, nec rem habemus ullam, quam scribere velimus. Ex tuis litteris, quas proxime accepi, cognovi prædium nullum venire potuisse: quare videas velim, quomodo satisfiat ei, cui scis me satisfieri velle. Quod nostra tibi gratias agit, id ego non miror te mereri, ut ea tibi merito tuo gratias agere possit. Pollicem, si adhuc non est profectus, quam primum fac extrudas. Cura, ut valeas. Idib. Quint. Vale.

Lib. 16. Epist. 2.

ARGUMENTUM

Scribit de sua sollicitudine, suoque ad Alyziam accessu; rogat, ut valetudinem diligenter curet.

M. T. C. Tironi S. D. 33

Non queo ad te, nec lubet scribere, quo animo sim affectus: tantum scribo & tibi, & mihi maximæ voluptati fore, si te firmum quamprimum videro. Tertio die abs te ad Alyziam accesseramus. Is locus est citra Leucadem stadia cxx. Leucade aut te ipsum, aut tuas litteras a Marione putabam me accepturum. Quantum me diligis, tantum fac, ut valeas, vel quantum te a me scis diligi. Nonis Nov. Alyzia. Vale.

LIBER II.

Lib. 2. Epist. 14.

ARGUMENTUM

Commendat Fabium a quinque rebus, bonitate, doctrina, ingenio, modestia, amicitia sua.

M. T. C. Imp. M. Cœlio Ædili Cur. S. D. 1

Marco Fabio viro optimo, & homine doctissimo familiarissime utor, mirificeque eum diligo cum propter summum ejus ingenium, summamque doctrinam, tum propter singularem modestiam. Ejus negotium sic velim suscipias, ut si esset res mea. Novi ego vos magnos patronos: hominem occidat oportet, qui vestra opera uti velit: sed in hoc homine nullam accipio excusationem: omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius uti volet. Ego res Romanas vehementer exspecto, & desidero: in primisque quid agas, scire cupio: nam jamdiu propter hyemis magnitudinem nihil novi ad nos afferebatur. Vale.

Lib. 16. Epist. 7.

ARGUMENTUM

Scribit, se adversis ventis Corcyræ teneri, hortaturque Tironem, ut se curet, nec nisi confirmatus naviget.

M. T. C. S. D. Tironi suo. 2

Septimum jam diem Corcyræ tenebamur, Quintus autem pater, & filius Buthroti; soi-

liciti eramus de tua valetudine mirum in modum: nec mirabamur, nihil a te litterarum. Iis enim ventis istinc navigatur, qui si essent, nos Corcyræ non sederemus. Cura igitur te, & confirma: & cum commode & per valetudinem, & per anni tempus navigare poteris, ad nos amantissimos tui veni. Nemo nos amat, qui te non diligat. Carus omnibus, exspectatusque venies. Cura, ut valeas etiam atque etiam, Tiro noster. Vale. XV. Kal. Novemb. Corcyræ.

Lib. 4. Epist. 15.

ARGUMENTUM

Hortatur, ut communem fortunam fortiter ferat.

M. T. C. S. D. Cn. Planco. 5

Accepi perbreves tuas litteras, ex quibus id, quod scire cupiebam, cognoscere non potui: cognovi autem id, quod mihi dubium non fuit. Nam quam fortiter ferres communes miserias, non intellexi; quam me amares, facile perspexi; sed hoc sciebam. Illud si scissem, ad id meas litteras accommodavissem. Sed tamen, etsi antea scripsi, quæ existimavi te scire oportere, tamen hoc tempore breviter commonendum putavi, ne quo periculo te proprio existimares esse: in magno omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debes aut propriam fortunam, & præcipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo simus inter nos, quo semper fuimus; quod de te sperare, de me præstare possum. Vale.

Lib. 7. Epist. 4.

ARGUMENTUM

Præmonet Marium de adventu suo in Pompejanum.

M. Tul. Cic. Mario S. D. 4

Ad IX. Kal. Julias in Cumanum veni cum Libone tuo, vel nostro potius: in Pompejanum statim cogito. Sed faciam te ante certiorem. Te cum semper valere cupio, tum certe, dum hic sumus. Vides enim, quanto post una futuri sumus. Quare, si quid constitutum cum podagra habes, fac in alium diem differas. Cura igitur, ut valeas; & me hoc biduo, aut triduo exspecta. Vale.

Lib. 7. Epist. 9.

ARGUMENTUM

Litterarum officium a Trebatio requirit; monet, ne reditum in urbem præpropere capiat.

M. T. C. Trebatio S. D. 5

Jamdiu ignoro, quid agas: nihil enim scribis: neque ego ad te his duobus mensibus scripseram: quia cum Q. fratre meo non eras, quo mitterem, aut cui darem, nesciebam. Cupio scire, quid agas, & ubi sis hyematurus. Equidem velim cum Cæsare; sed ad eum propter ejus occupationes nihil sum ausus scribere: ad Balbum tamen scripsi. Tu tibi deesse noli: serius potius ad nos, dum plenior. Quod huc properes, nihil est, præsertim Vacerra mortuo: sed tibi consilium non deest. Quid constitueris, cupio sci-

re. Cn. Octavius, an Cn. Cornelius quidem tuus familiaris, summo genere natus, terræ filius: is me, quia scit tuum familiarem esse, crebro ad cœnam invitat: adhuc non potuit perducere: sed mihi tamen gratum est. Vale.

Lib. 7. Epist. 15.

ARGUMENTUM

Declarat suum absentis Trebatii desiderium: & gratulatur de C. Marii familiaritate.

M. T. C. Trebatio S. D. 6

Quam sint morosi, qui amant, vel ex hoc intelligi potest. Moleste ferebam antea te invitum istic esse. Pungit me rursus, quod scribis te esse istic libenter. Neque enim mea commendatione te non delectari facile patiebar: & nunc angor, quidquam tibi sine me esse jucundum. Sed tamen hoc malo, nos ferre desiderium, quam te non ea, quæ spero, consequi. Quod vero in C. Marii, suavissimi, doctissimique hominis familiaritatem venisti, non dici potest quam valde gaudeam: qui, fac, ut te quam maxime diligat. Mihi crede, nihil ex ista provincia potes, quod jucundius sit, deportare. Cura, ut valeas.

Lib. 9. Epist. 23.

ARGUMENTUM

Prænunciat Pæto adventum suum: quamquam enim audierit, eum pedibus laborare, se tamen putare ait, coquum illius articulari morbo non impediri, quominus cœnam possit apparare.

M. T. C. Papirio Pæto S. D. 7

Heri veni in Cumanam; cras ad te fortasse: sed cum certum sciam, faciam te paul-

lo ante certiorem. Etsi M. Cæparius, cum mihi in sylva Gallinaria obviam venisset, quæsissemque, quid ageres, dixit, te in lecto esse, quod ex pedibus laborares: tuli scilicet moleste, ut debui; sed tamen constitui ad te venire, ut & viserem, & cœnarem etiam. Non enim arbitror, coquum etiam te arthriticum habere. Exspecta igitur hospitem cum minime edacem, tum inimicum cœnis sumptuosis. Vale.

Lib. 10. Epist. 2.

ARGUMENTUM

Excusat se, quod in Senatum ad agendam Planci causam non venerit: & officium suum pollicetur in iis rebus, quæ præsentiam suam requirere videbuntur.

M. T. C. S. D. Munatio Planco Imp. Cons. Des. 8

Meum studium honori tuo pro necessitudine nostra non defuisset, si aut tuto in Senatum, aut honeste venire potuissem. Sed nec sine periculo quisquam libere de Republica sentiens versari potest in summa impunitate gladiorum, nec nostræ dignitatis videtur esse, ibi sententiam de Republica dicere, ubi & melius, & propius audiant armati, quam Senatores. Quapropter in privatis rebus nullum neque officium, neque studium meum desiderabis; ne in publicis quidem, si quid erit, in quo me interesse necesse sit, unquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. In iis autem rebus, quæ nihilominus, ut ego absim, confici possunt, peto a te, ut mei rationem habere velis, & salutis, & dignitatis meæ. Vale.

Lib. II. *Epist.* 15.

ARGUMENTUM.

Laudat officium, & diligentiam Bruti; voluptatem, lætitiamque omnium significat ex Bruti, Plancique conjunctione: eumque hortatur, ut in tuenda Rep. seipsum vincat.

M. T. C. S. D. Bruto Imp. 9

Etsi mihi tuæ litteræ jucundissimæ sunt, tamen jucundius fuit, quod in summa occupatione tua Planco collegæ mandasti, ut te mihi per litteras excusaret: quod fecit ille diligenter. Mihi autem nihil amabilius officio tuo, & diligentia. Conjunctio tua cum collega, concordiaque vestra, quæ litteris communibus declarata est, Senatui, Populoque Rom. gratissima accidit. Quod superest, perge mi Brute, & jam non cum aliis, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo magistro brevitatis uti cogito. Litteras tuas vehementer exspecto, & quidem tales, quales maxime opto. Vale.

Lib. II. *Epist.* 25.

ARGUMENTUM

Scribit, se brevitatem in scribendo amare Bruti exemplo: Reipublicæ spem in ipso, & in Planco esse: de M. Bruto nihil certi.

M. T. C. Bruto Imp. S. D. 10

Exspectanti mihi tuas quotidie litteras Lupus noster subito denuntiavit, ut ad te scriberem, si quid vellem. Ego autem etsi quid scriberem non habebam, (acta enim

ad te mitti sciebam: inanem aut sermonem litterarum tibi injucundum esse audiebam) brevitatem sequutus sum, te magistro. Scito igitur, in te, & in collega spem omnem esse. De Bruto autem nihil adhuc certi; quem ego, quemadmodum præcipis, privatis litteris ad bellum commune vocare non desino; qui utinam jam adesset! intestinum urbis malum, quod est non mediocre, minus timeremus. Sed quid ago? non imitor λακωνισμὸν tuum, altera jam pagella procedit. Vince, & vale. XIV. Kal. Quint.

Lib. 12. Epist. 20.

ARGUMENTUM

Jocatur, quia Cornificius Sinuessanæ villæ hospitio uti noluerat; & crebras ab eo litteras petit.

M. T. C. Cornificio Collegæ S. D. 11

Gratæ mihi tuæ litteræ, nisi quod Sinuessanum diversoriolum contemsisti. Quam quidem contumeliam villa pusilla iniquo animo feret, nisi in Cumano, & Pompejano reddideris πάντα περὶ πάντων. Sic igitur facies, meque amabis, & scripto aliquo lacesses: ego enim respondere facilius possum, quam provocare. Quod si, ut es, cessabis, lacessam: nec tua ignavia etiam inertiam afferet. Plura otiosus. Hæc, cum essem in Senatu, exaravi. Vale.

Lib. 12. Epist. 21.

ARGUMENTUM

Commendat Anicium, ejusque negotia & dignitatem.

M. T. C. Cornificio S. D. 12

Cajus Anicius familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa legatus est in Africam legatione libera. Eum velim rebus omnibus adjuves, operamque des, ut quam commodissime sua negotia conficiat. In primisque, quod ei carissimum est, dignitatem ejus tibi commendo. Idque a te peto, quod ipse in provincia facere sum solitus non rogatus, ut omnibus Senatoribus lictores darem: quod idem acceperam, & cognoveram a summis viris factitatum. Hoc igitur, mi Cornifici, facies: ceterisque rebus omnibus, ejus dignitati, reique, si me amas, consules. Id erit mihi gratissimum. Da operam, ut valeas.

Lib. 12. Epist. 27.

ARGUMENTUM

Aufidii Equitis Romani Africana negotia commendat.

M. T. C. S. D. Cornificio. 13

Sex. Aufidius & observantia qua me colit, accedit ad proximos: & splendore Equit. Rom. nemini cedit. Est autem ita temperatis, moderatisque moribus, ut summa severitas summa cum humanitate jungatur. Cujus tibi negotia, quæ sunt in Africa, com-

mendo, ut majore studio, magisve ex animo commendare non possim. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat, meas apud te litteras maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer, mi Cornifici, rogo. Vale.

Lib. 13. Epist. 2.

ARGUMENTUM

Petit, ut Evandro Statuario de sacrarii habitatione accommodet.

M. T. C. S. D. Memmio. 14

Cajo Aviano Evandro, qui habitat in tuo sacrario: & ipso multum utor, & patrono ejus M. Æmilio familiarissime. Peto igitur a te majorem in modum, quod sine tua molestia fiat, ut ei de habitatione accommodes. Nam propter opera instituta multa multorum, subitum est ei remigrare Kal. Quintil. Impedior verecundia, ne te pluribus verbis rogem. Neque tamen dubito, quin, si tua nihil, aut non multum intersit, eo sis animo, quo ego essem, si quid tu me rogares. Mihi certe gratissimum feceris. Vale.

Lib. 13. Epist. 13.

ARGUMENTUM

L. Castronium ex Lucensi municipio commendat.

M. T. C. Bruto S. D. 15

Lucius Castronius Pætus, longe Princeps municipii Lucensis, est honestus, gravis, plenus officii, bonus plane vir, & cum virtuti-

bus, tum etiam fortuna, si quid hoc ad rem pertinet, ornatus; meus autem est familiarissimus, sic prorsus, ut nostri ordinis observet neminem diligentius. Quare & ut meum amicum, & ut tua dignum amicitia tibi commendo: cui quibuscumque rebus commodaveris, tibi profecto jucundum, mihi certe erit gratum. Vale.

Lib. 13. Epist. 23.

ARGUMENTUM

L. Cossinium libertum commendat.

M. T. C. Ser. Sulpitio S. D. 16

Lucio Cossinio amico, & tribuli meo valde familiariter utor. Nam & inter nosmetipsos vetus usus intercedit, & Atticus noster majorem etiam mihi cum Cossinio consuetudinem fecit. Itaque tota Cossinii domus me diligit, in primisque libertus ejus L. Cossinius Anchialus, homo & patrono, & patroni necessariis, quo in numero ego sum, probatissimus. Hunc tibi ita commendo, ut si meus libertus esset, eodemque apud me loco esset, quo & est apud patronum suum, majore studio commendare non possem. Quare pergratum mihi feceris, si eum in amicitiam tuam receperis; atque eum, quod sine molestia tua fiat, si qua in re opus ei fuerit, juveris. Id & mihi vehementer gratum erit, & postea tibi jucundum, hominem enim summa probitate, humanitate, observantiaque cognosces. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 30.

ARGUMENTUM

L. Manlium in hæreditate fraterna, & omnibus in rebus commendat.

M. T. C. Acilio Procons. S. D. 17

Lucius Manlius est Sosis: is fuit Catinensis: sed est una cum reliquis Neapolitanis Civis Romanus factus, Decurioque Neapoli. Erat enim adscriptus in id municipium ante civitatem sociis, & Latinis datam. Ejus frater Catinæ nuper mortuus est. Nullam omnino arbitramur de ea hæreditate controversiam eum habiturum: & est hodie in bonis. Sed, quoniam habet præterea negotia vetera in Sicilia sua, & hanc hæreditatem fraternam, & omnia ejus tibi commendo: inprimisque ipsum virum optimum, mihique familiarissimum, iis studiis litterarum, doctrinaque præditum, quibus ego maxime delector. Peto igitur abs te, ut eum, sive aderit, sive non venerit in Siciliam, in meis intimis, maximeque necessariis scias esse: itaque tractes, ut intelligat, meam commendationem sibi magno adjumento fuisse. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 50.

ARGUMENTUM

Petit, ut Manium Curium ab omni incommodo, detrimento, molestiaque integrum conservet. Vide epist. 17.

M. T. C. Aucto Procons. S. D. 18

Sumpsi hoc mihi pro tua in me observantia, quam penitus perspexi, quandiu Brun-

dusii fuimus, ut ad te familiariter, & quasi pro meo jure scriberem, si qua res esset, de qua valde laborarem. Man. Curius, qui Patris negotiatur, ita mihi familiaris est, ut nihil possit esse conjunctius. Multa illius in me officia, multa in illum mea; quodque maximum est, summus inter nos amor, & mutuus. Quæ cum ita sint, si ullam in amicitia mea spem habes; si ea, quæ in me officia, & studia Brundusii contulisti, vis mihi etiam gratiora efficere, quamquam sunt gratissima; si me a tuis omnibus amari vides, hoc mihi da, atque largire, ut Manium Curium sartum & tectum, ut ajunt, ab omnique incommodo, detrimento, molestia sincerum, integrumque conserves. Et ipse spondeo, & omnes hoc tibi tui pro me recipient, ex mea amicitia, & ex tuo in me officio maximum te fructum, summamque voluptatem esse capturum. Vale.

Lib. 13. Epist. [illegible].

ARGUMENTUM

Primum agit gratias Thermo, quod Marcilium liberalissime tractaverit, deinde petit, operam det, ne socrus Marcilii rea fiat.

M. T. C. Thermo Proprætori S. D. 19

Cum mihi multa grata sunt, quæ tu adductus mea commendatione fecisti: tum in primis, quod M. Marcilium amici, atque interpretis mei filium liberalissime tractavisti. Venit enim Laodiceam, & tibi apud me, mihique propter te gratias maximas egit. Quare, quod reliquum est, a te peto, quando apud gratos homines beneficium ponis, ut eo libentius his commodes, operamque des, quoad fides tua patietur, ut socrus a-

dolescentis rea ne fiat. Ego cum antea studiose commendabam Marcilium, tum multo nunc studiosius, quod in longa apparitione singularem, & prope incredibilem patris Marcilii fidem, abstinentiam, modestiamque cognovi. Vale.

Lib. 13. Epist. 76.

ARGUMENTUM

Petit, ut C. Valgius emptam in agro Fregellano possessionem, liberam, immunemque habeat.

M. T. C. Quatuor Viris, & Decurionibus S. D. 20

Tantæ mihi cum Q. Hippio causæ necessitudinis sunt, ut nihil possit esse conjunctius, quam nos inter sumus. Quod nisi ita esset, uterer mea consuetudine, ut vobis nulla in re molestus essem; etenim vos mihi optimi testes estis, cum mihi persuasum esset, nihil esse, quod a vobis impetrare non possem, nunquam me tamen gravem vobis esse voluisse. Vehementer igitur vos etiam atque etiam rogo, ut honoris mei causa liberalissime C. Valgium Hippianum tractetis, remque cum eo conficiatis, ut quam possessionem habet in agro Fregellano, a vobis emptam, eam liberam, & immunem habere possit. Id si a vobis impetraro, summo me beneficio vestro affectum arbitrabor. Valete.

Lib. 15. Epist. 7.

ARGUMENTUM

C. Marcello de consulatu gratulatur; suamque illi dignitatem commendat.

M. T. C. Procons. C. Marcello Cons. Des. S. D. 21

Maxima sum lætitia affectus, cum audivite consulem factum esse; eumque honorem tibi Deos fortunare volo, atque a te pro tua, parentisque tui dignitate administrari. Nam cum te semper dilexi, amavique, tum mei amantissimum cognovi in omni varietate rerum mearum; tum patris tui pluribus beneficiis, vel defensus tristibus temporibus, vel ornatus secundis, necesse est, ut & sim totus vester, & esse debeam: cum præsertim matris tuæ gravissimæ, atque optimæ feminæ majora erga salutem, dignitatemque meam studia, quam erant a muliere postulanda, perspexerim. Quapropter a te peto majorem in modum, ut me absentem diligas, atque defendas. Vale.

Lib. 15. Epist. 8.

ARGUMENTUM

Gratulatur C. Marcello de filio Consule facto: erat autem collega Ciceronis in auguratu; ac libros quoque de jure augurali composuit. Lib. 2. de Divin. & Carisius.

M. T. C. Procons. C. Marcello Collegæ S. D. 22

Marcellum tuum Consulem factum, teque ea lætitia affectum esse, quam maxime opta-

sti, mirum in modum gaudeo; idque cum ipsius causa, tum quod te omnibus secundissimis rebus dignissimum judico: cujus erga me singularem benevolentiam vel in labore meo, vel in honore perspexi: totam denique domum vestram vel salutis, vel dignitatis meæ studiosissimam, cupidissimamque cognovi. Quare gratum mihi feceris, si uxori tuæ Juniæ gravissimæ, atque optimæ feminæ meis verbis eris gratulatus. A te id, quod consuevisti, peto, ut me absentem diligas, atque defendas. Vale.

Lib. 10. Epist. 14.

ARGUMENTUM

Laudat Plancum de subsidio Reipublicæ ferendo: hortatur, ut Antonium ad Mutinam fusum persequatur, ac perdat.

M. T. C. Planco Imp. Cons. Des. S. D. 23

O gratam famam biduo ante victoriam, de subsidio tuo, de studio, de celeritate, de copiis! Atque etiam hostibus fusis spes omnis in te est. Fugisse enim ex prælio Mutinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est autem non minus gratum extrema delere, quam prima depellere. Equidem exspectabam jam tuas litteras, idque cum multis: sperabamque etiam Lepidum, temporibus admonitum, tecum & Reip. satis esse facturum. In illam igitur curam incumbe, mi Plance, ut ne qua scintilla teterrimi belli relinquatur. Quod si erit factum, & Rempublicam divino beneficio affeceris, & ipse æternam gloriam consequerere. III. Id. Maji. Vale.

Lib. 15. *Epist.* 11.

ARGUMENTUM

Agit gratias consuli Marcello, quod supplicationem sibi decreverit.

M. T. C. Imp. C. Marcello Cons. Des. S. D. 24

Quantæ tibi curæ meus honor fuerit, & quam idem exstiteris Consul in me ornando, & amplificando, qui fueras semper cum parentibus tuis, & cum tota domo, etsi res ipsa loquebatur, cognovi tamen ex meorum omnium litteris. Itaque nihil est tantum, quod ego non tua causa debeam, facturusque sim cum studiose, tum libenter. Nam magni interest, cui debeas: debere autem nemini malui, quam tibi: cui me cum studia communia, beneficia paterna, tuaque jam ante conjunxerant; tum accedit, mea quidem sententia, maximum vinculum, quod ita Rempublicam geris, atque gessisti, qua mihi carius nihil est, ut quantum tibi omnes boni debeant, quominus tantundem ego unus debeam, non recusem. Quamobrem tibi velim ii sint exitus, quos mereris, & quos fore confido. Ego, si me navigatio non morabitur, quæ incurrebat in ipsos Etesias, propediem te, ut spero, videbo.

Lib. 15. Epist. 12.

ARGUMENTUM

Gratulatur L. Paulo de Consulatu, sicut ep. 8. gratulatus est Marcello: & ab eo petit, ut operam det, ne quid sibi temporis ad annuum provinciale munus addatur.

M. T. C. Imp. S. D. L. Paulo Cons. Des. 25.

Etsi mihi nunquam fuit dubium, quin te populus Rom. pro tuis summis in Rempublicam meritis, & pro amplissima familiæ dignitate, summo studio, cunctis suffragiis Consulem facturus esset, tamen incredibili lætitia sum affectus, cum id mihi nunciatum est: eumque honorem tibi Deos fortunare volo, a teque ex tua, majorumque tuorum dignitate administrari. Atque utinam præsens illum diem mihi optatissimum videre potuissem, proque tuis amplissimis erga me studiis, atque beneficiis tibi operam meam, studiumque navare. Quam mihi facultatem cum hic nec opinatus, & improvisus provinciæ casus eripuit: tamen, ut te Consulem Rempublicam pro tua dignitate gerentem videre possim, magnopere a te peto, ut operam des, efficias, ne quid mihi fiat injuriæ, neve quid temporis ad meum annuum munus accedat: quod si feceris, magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedet. Vale.

Lib. 16. *Epist.* 10.

ARGUMENTUM

Narrat, quam periculosum sit Tironi, post morbum in viam se dare; exigitque solitam ejus operam in studiis.

M. T. C. Tironi S. D. 26

Ego vero cupio, te ad me venire: sed viam timeo: gravissime ægrotasti: inedia, & purgationibus, & vi ipsius morbi consumptus es. Graves solent offensiones esse ex gravibus morbis, si quæ culpa commissa est. Jam ad id biduum, quod fueris in via, dum in Cumanum venis, accedent continuo ad reditum dies quinque. Ego in Formiano ad III. Kalend. esse volo: ibi te ut firmum offendam, mi Tiro, effice. Litterulæ meæ, sive nostræ tui desiderio oblanguerunt: hac tamen epistola, quam Acastus attulit, oculos paullum sustulerunt. Pomponius erat apud me cum hæc scribebam, hilare, & libenter. Ei cupienti audire nostra, dixi, sine te omnia mea muta esse. Tu Musis nostris para ut operas reddas: nostra ad diem dictam fient: docui enim te, fides ἔτυμον quod haberet. Fac plane, ut valeas: nos adsumus. Vale. XIV. Kal. Januarii.

Lib. 16. *Epist.* 15.

ARGUMENTUM

Suam de Tironis valetudine sollicitudinem significat.

M. T. C. Tironi S. D. 27

Ægypta ad me venit pridie Idus Apr. Is etsi mihi nuntiavit, te plane febri carere, & bene habere; tamen quod negavit, te po-

fuisse ad me scribere, curam mihi attulit, et eo magis, quod Hermia, quem eodem die venire oportuerat, non venerat. Incredibili sum sollicitudine de tua valetudine: qua si me liberaris, ego te omni cura liberabo. Plura scriberem, si jam putarem, libenter te legere posse. Ingenium tuum, quod ego maximi facio, confer ad te mihi, tibique conservandum. Cura te etiam atque etiam diligenter. Vale. Scripta jam epistola, Hermia venit. Accepi tuam epistolam vacillantibus litterulis; nec mirum, tam gravi morbo. Ego ad te Ægyptam misi, quod nec inhumanus est, & te visus est mihi diligere, ut is tecum esset, et cum eo coquum, quo uterere. Iterum vale.

Lib. 16. Epist. 14.

ARGUMENTUM

Tirone ægrotante, litterarum suavitate, & fructu se carere dicit: eumque rogat, ut omnem curam ad convalescendum adhibeat.

M. T. C. Tironi S. D. 28

Andricus postridie ad me venit, quam exspectaram; itaque habui noctem plenam timoris, ac miseriæ. Tuis litteris nihilo sum factus certior, quomodo te haberes; sed tamen sum recreatus. Ego omni delectatione, litterisque omnibus careo; quas, antequam te videro, attingere non possum. Medico mercedis, quantum poscet, promitti jubeto: id scripsi ad Manium. Audio, te animo angi, & medicum dicere, ex eo te laborare. Si me diligis, excita ex somno tuas litteras, humanitatemque, propter quam mihi es carissimus. Nunc opus est, te animo valere, ut corpore possis: id cum tua, tum mea cau-

sa facias, a te peto. Acastum retine, quo commodius tibi ministretur. Conserva te mihi: dies promissorum adest, quem etiam repræsentabo, si adveneris. Etiam atque etiam vale. III. Id. Apr. hora VI.

Lib. 16. *Epist.* 6.

ARGUMENTUM

Cohortatio ad valetudinem curandam.

Tullius, & Cicero, & Q. Frater, & Q. Fil. Tironi S. D. 29

Varie sum affectus tuis litteris, valde priore pagina perturbatus, paullum altera recreatus. Quare nunc quidem non dubito, quin, quoad plane valeas, te neque navigationi, neque viæ committas: satis te mature videro, si plene confirmatum videro. De medico et tu bene existimari scribis, & ego sic audio: sed plane curationes ejus non probo: jus enim dandum tibi non fuit, cum κακοστόμαχος esses. Sed tamen & ad illum scripsi accurate, & ad Lysonem; ad Curium vero suavissimum hominem, & summi officii, summæque humanitatis multa scripsi: in his etiam, ut si tibi videretur, te ad se transferret. Lyso enim noster vereor, ne negligentior sit: primum, quia omnes Græci: deinde, quod, cum a me litteras accepisset, mihi nullas remisit: sed eum tu laudas. Tu igitur quid faciendum sit judicabis. Illud, mi Tiro, te rogo, sumptui ne parcas ulla in re, qua ad valetudinem opus sit. Scripsi ad Curium, quod dixisset, daret medico: ipsi puto aliquid dandum esse, quo sit studiosior. Innumerabilia tua sunt in me officia, domestica, forensia, urbana, provincialia, in re privata, in publica, in studiis,

in litteris nostris; omnia viceris, si ut spero, te validum videro. Ego puto te bellissime, si recte erit, cum Quæstore Mescinio decursurum: non inhumanus est, teque, ut mihi visus est, diligit: & cum valetudini tuæ diligentissime consuleris, tum, mi Tiro, consulito navigationi. Nulla in re jam te festinare volo: nihil laboro, nisi ut salvus sis. Sic habeto, mi Tiro, neminem esse, qui me amet, quin idem te amet: & cum tua, & mea maxime interest te valere, tum multis est curæ. Adhuc, dum mihi nullo loco deesse vis, nunquam te confirmare potuisti. Nunc te nihil impedit: omnia depone: corpori servi. Quantam diligentiam in valetudinem tuam contuleris, tanti me fieri a te judicabo. Vale mi Tiro, vale, & salve. Lepta tibi salutem dicit, et omnes. Vale. VI. Id. Novemb. Leucade.

LIBER III.

Lib. 1. Epist. 3.

ARGUMENTUM

Commendat Aul. Trebonium amicum suum splendidum Equitem Romanum.

M. T. C. P. Lentulo S. D.

Aulo Trebonio, qui in tua provincia magna negotia, & ampla, & expedita habet, multos annos utor valde familiariter. Is cum antea semper & suo splendore, & nostra, ceterorúmque amicorum commendatione gratissimus in provincia fuit: tum hoc tempore propter tuum in me amorem, nostramque necessitudinem vehementer confidit, his meis litteris se apud te gratiosum fore: quæ ne spes eum fallat, vehementer te rogo, commendoque tibi ejus omnia negotia, liberos, procuratores, familiam; in primisque, ut quæ T. Amplius de ejus re decreverit, ea comprobes; omnibusque rebus eum ita tractes, ut intelligat, nostram commendationem non vulgarem fuisse. Vale.

Lib. 16. Epist. 5.

ARGUMENTUM

Cum rediret Romam Cicero ex Cilicia, ægrum Tironem libertum Patris reliquit: quem his fere omnibus epistolis rogat, ut valetudinem curet.

Tullius, & Cicero F. & Q. S. D. Tironi humanissimo, & optimo. 2

Vide, quanta in te sit suavitas: duas hores Thyrei fuimus. Xenomenes hospes tam

te diligit, quam si vixerit tecum. Is omnia pollicitus est, quæ tibi essent opus: facturum puto. Mihi placebat, si firmior esses, ut te Leucadem deportares, ut ibi te plane confirmares: videbis, quid Curio, quid Lysoni, quid medico placeat. Volebam ad te Marionem remittere: quem, cum meliuscule tibi esset, ad me mitteres: sed cogitavi unas litteras Marionem afferre posse, me autem crebras exspectare. Poteris igitur, et facies, si me diligis, ut quotidie sit Acastus in portu. Multi erunt, quibus recte litteras dare possis, qui ad me libenter perferant. Equidem Patras euntem neminem prætermittam. Ego omnem spem tui diligenter curandi in Curio habeo, nihil potest illo fieri humanius, nihil nostri amantius. Ei te totum trade. Malo te paullo post valentem, quam statim imbecillum videre. Cura igitur nihil aliud, nisi ut tu valeas: cetera ego curabo. Etiam atque etiam vale. Leucade proficiscens VIII. Id. Nov.

Lib. I. Epist. 6.

ARGUMENTUM

Tota videtur esse consolatoria epistola: consolatur enim Lentulum ex comparatione temporum suorum, cum in exilium pulsus ad extremum & patriam, & dignitatem recuperavit. Brevis est epistola, quia Pollio ad Lentulum ibat omnia narraturus.

M. T. C. P. Lentulo S. D. 5

Quæ gerantur, accipies ex Pollione, qui omnibus negotiis non interfuit solum, sed præfuit. Me in summo dolore, quem in tuis rebus capio, maxime scilicet consolatur spes, quod valde suspicor fore, ut infringatur he-

minum improbitas & consiliis tuorum amicorum, & ipsa die, qua debilitantur cogitationes & inimicorum, & proditorum. Facile secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum, quorum imaginem video in rebus tuis. Nam etsi minore in re violatur tua dignitas, quam mea salus afflicta sit: tamen est tanta similitudo, ut sperem, te mihi ignoscere, si ea non timuerim, quæ ne tu quidem unquam timenda duxisti. Sed præsta te eum, qui mihi a teneris (ut Græci dicunt) unguiculis es cognitus. Illustrabit, mihi crede, tuam amplitudinem hominum injuria: a me omnia summa in te studia, officiaque exspecta: non fallam opinionem tuam. Vale.

Lib. 2. Epist. 5.

ARGUMENTUM

Gratulatur Curioni, quod & Romæ non sit, ubi multa contra Rempub. committuntur; & ibi sit, ubi ex recte factis magnam laudem consequatur. Postremo eum ad suscipiendam Rempub. ejus maxime patrocinio indigentem hortatur.

M. T. C. Curioni S. P. D. 4

Hæc negotia quomodo se habeant, ne epistola quidem audeo narrare tibi. Etsi, ubicumque es (ut scripsi ad te antea) in eadem es navi; tamen, quod abes, gratulor: vel quia non vides ea, quæ nos: vel quod excelso, & illustri loco sita sit laus tua, in plurimorum & sociorum, & civium conspectu: quæ ad nos nec obscuro, nec vario sermone, sed & clarissima, & una omnium voce perfertur. Unum illud nescio, gratuler ne tibi, an timeam, quod mirabilis est ex-

spectatio reditus tui: non quod verear, ne tua virtus opinioni hominum non respondeat: sed mehercule, ne cum veneris, non habeas jam, quod cures: ita sunt omnia debilitata jam, & prope exstincta. Sed hæc ipsa nescio recte ne sint litteris commissa: quare cetera cognosces ex aliis. Tu tamen, sive habes aliquam spem de Republica, sive desperas, ea para, meditare, cogita, quæ esse in eo cive, ac viro debent, qui sit Rempublicam afflictam, & oppressam miseris temporibus, ac perditis moribus, in veterem dignitatem, ac libertatem vindicaturus. Vale.

Lib. 5. Epist. 6.

ARGUMENTUM

Narrat, se diligentiam adhibuisse, ne Sextio succederetur: ac scribit de domo a se empta.

M. T. C. S. D. P. Sextio L. F. Procons. 5

Cum ad me Decius librarius venisset, egissetque mecum, ut operam darem, ne tibi hoc tempore succederetur: quamquam illum hominem frugi, & tibi amicum existimabam; tamen quod memoria tenebam, cujusmodi ad me litteras antea misisses, non satis credidi homini prudenti, tam valde esse mutatam voluntatem tuam. Sed postea quam et Cornelia tua Terentiam convenit, & ego cum Q. Cornelio locutus sum, adhibui diligentiam, quotiescumque Senatus fuit, ut adessem: plurimumque in eo negotii habui, ut Q. Fusium Tribunum plebis, et ceteros, ad quos tu scripseras, cogerem mihi potius credere, quam tuis litteris. Omnino res tota in mensem Januarium rejecta erat; sed facile obtinebatur. Ego tua gratulatione commotus, quod ad me pridem scripseras, velle

te bene evenire, quod de Crasso demum emissem: emi eam ipsam domum tricies quinquies H. S. aliquanto post tuam gratulationem. Itaque me nunc scito tantum habere æris alieni, ut cupiam conjurare, si quis me recipiat. Sed partim odio inducti me excludunt, & aperte vindicem conjurationis oderunt: partim non credunt, & a me insidias metuunt; nec putant ei nummos deesse posse, qui ex obsidione fœneratores exemerit. Omnino semissibus magna copia est. Ego autem meis rebus gestis hoc sum assecutus, ut bonum nomen adeptus existimer. Domum tuam, atque ædificationem omnem perspexi; et vehementer probavi. Antonium, etsi ejus in me officia omnes desiderant, tamen in Senatu gravissime, ac diligentissime defendi; Senatumque vehementer oratione mea, atque auctoritate commovi. Tu ad me velim litteras crebrius mittas. Vale.

Lib. 10. Epist. 27.

ARGUMENTUM

Lepidum quasi molli brachio objurgat, quia summis honoribus a Senatu ornatus gratiarum agendarum officium neglexerat, tum pacem inter Antonium, & bonos cives conciliare cupientem hortatur, ne se interponat.

M. T. C. M. Lepido S. D. 6

Quod mihi pro mea summa erga te benevolentia magnæ curæ est, ut quam amplissima dignitate sis, moleste tuli, te Senatui gratias non egisse, cum esses ab eo ordine ornatus summis honoribus. Pacis inter cives conciliandæ te cupidum esse lætor. Pacem eam si a servitute sejungis, consules & Reipub. & dignitati tuæ. Sin ista pax perditum

hominem in possessionem impotentissimi dominatus restitutura est, hoc animo scito esse omnes sanos, ut mortem servituti anteponant. Itaque sapientius, meo quidem judicio, facies, si te in istam pacificationem non interpones, quæ neque Senatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur: sed hæc audies ex aliis, aut certior fies litteris. Tu pro tua prudentia, quid optimum factu sit, videbis. Vale.

Lib. 6. Epist. 9.

ARGUMENTUM

Brevis est epistola, sed perfecta commendationis exemplum.

M. T. C. T. Furfano Procons. S. D. 7

Cum A. Cæcina tanta mihi familiaritas, consuetudoque semper fuit, ut nulla major esse possit. Namque & patre ejus claro homine, & forti viro plurimum usi sumus: & hunc a puero, quod & spem mihi magnam afferebat summæ probitatis, summæque eloquentiæ, & vivebat mecum conjunctissime, non solum officiis amicitiæ, sed etiam studiis communibus, sic semper dilexi, ut non ullo cum homine conjunctius viverem. Nihil attinet me plura scribere, quam mihi necesse sit, ejus salutem, & fortunas, quibuscumque rebus possim, tueri vides. Reliquum est, ut cum cognorim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de Reipubl. calamitatibus sentires, nihil a te petam, nisi ut ad eam voluntatem, quam tua sponte erga Cæcinam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me a te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

Lib. 10. *Epist.* 29.

ARGUMENTUM

Scribit de suo studio erga salutem Ampii exulantis; bonamque spem illum habere jubet.

M. T. C. S. D. Ampio Balbo. 8

De meo studio erga salutem, et incolumitatem tuam credo, te cognoscere ex litteris tuorum, quibus me cumulatissime satisfecisse cesto scio. Nec iis concedo, quamquam sunt singulare in te benevolentia, ut te salvum malint quam ego: illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus, quam ipsi hoc tempore prodesse possim: quod quidem nec destiti facere, nec desistam, & jam in maxima re feci, & fundamenta jeci salutis tuæ. Tu fac bono animo, magnoque sis, meque tibi nulla re defuturum esse confidas. Prid. Non. Qu. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 41.

ARGUMENTUM

Gratias agit & suo, & Pompeji nomine de Lucejo benignissime tractato: eumdemque denuo commendat.

M. T. C. L. Culleolo S. D. 9

Quæ fecisti L. Luceji causa, scire te plane volo, te homini gratissimo commodasse: & cum ipsi, quæ fecisti, pergrata sunt, tum Pompejus, quotiescumque me videt (videt autem sæpissime) gratias tibi agit singulares. Addo etiam illud, quod tibi jucundissimum esse certo scio, me ipsum ex tua erga Lu-

cejum benignitate, maxima voluptate affici. Quod superest, quamquam mihi non est dubium, quin cum antea nostra causa, nunc jam etiam tuæ constantiæ gratia mansurus sis in eadem ista liberalitate; tamen abs te vehementer etiam atque etiam peto, ut ea, quæ initio ostendisti, deindeque fecisti, etiam ad exitum augeri, & cumulari per te velis. Id & Lucejo, & Pompejo valde gratum fore, teque apud eos præclare positurum confirmo, & spondeo. De Rep., deque his negotiis, cogitationibusque nostris perscripseram ad te diligenter paucis ante diebus, easque litteras dederam pueris tuis. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 57.

ARGUMENTUM

Petit a Thermo, ut Annejum legatum suum remittat; eumque in negotio suo commendat.

M. T. C. Q. Thermo Propræt. S, D. 10

Quo magis quotidie ex litteris, nunciisque bellum magnum esse in Syria cognosco, eo vehementius a te pro nostra necessitudine contendo, ut mihi M. Annejum legatum primo quoque tempore remittas. Nam ejus opera, consilio, scientia rei militaris vel maxime intelligo me, & Remp. adjuvari posse. Quod nisi tanta res ejus ageretur, nec ipse adduci potuisset, ut a me discederet, neque ego, ut eum a me dimitterem. Ego in Ciciliam proficisci cogito circiter Kalend. Majas. Ante eam diem Annejus ad me redeat, oportet. Illud, quod tecum & coram, & per litteras diligentissime egi, id & nunc etiam atque etiam rogo, curæ tibi sit, & suum negotium, quod habet cum populo Sardiano, pro causæ veritate, & pro sua digni-

tate conficiat. Intellexi ex tua oratione, cum tecum Ephesi locutus sum, te ipsius Annejí causa omnia velle: sed tamen sic velim existimes, te mihi nihil gratius facere posse, quam si intellexero; per te illum ipsum negotium ex sententia confecisse. Idque quamprimum, ut efficias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

Lib. 13. Epist. 75.

ARGUMENTUM

Commendat Avianum Flaccum.

M. T. C. T. Titio T. F. Legato S. D. 11

Etsi non dubito, quin apud te mea commendatio prima satis valeat, tamen obsequor homini familiarissimo C. Aviano Flacco, cujus causa omnia tum cupio, tum mehercule etiam debeo: de quo & præsens tecum egi diligenter, cum tu mihi humanissime respondisti, & scripsi ad te accurate antea: sed putat interesse sua, me ad te quam sæpissime scribere. Quare velim, mihi ignoscas, si illius voluntati obtemperans minus videbor meminisse constantiæ tuæ. A te idem illud peto, ut de loco, quo deportet frumentum, & de tempore Aviano commodes; quorum utrumque per eundem me obtinuit triennium, dum Pompejus isti negotio præfuit. Summa est, in quo mihi gratissimum facere possis, si curaris, ut Avianus, quando se a me amari putat, me a te amari sciat. Erit id mihi pergratum. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 78.

ARGUMENTUM

Petit ut Democritum Sicyonium in suam fidem recipiat.

M. T. C. Allieno Procons. S. D. 12

Democritus Sicyonius non solum hospes meus est, sed etiam, quod non multis contingit, Græcis præsertim, valde familiaris. Est enim in eo summa probitas, summa virtus, summa in hospites liberalitas, & observantia: meque præ cæteris & colit, & observat, & diligit. Eum tu non modo suorum civium, verum etiam prope Achajæ principem cognosces. Huic ego tantummodo aditum ad tuam cognitionem patefacio, & munio: cognitum per te ipsum, quæ tua natura est, dignum tua amicitia, atque hospitio judicabis. Peto igitur a te, ut his lectis recipias eum in tuam fidem: polliceare, omnia te facturum mea causa. De reliquo, si id, quod confido fore, dignum eum tua amicitia, hospitioque cognoveris; peto, ut eum complectare, diligas, in tuis habeas. Erit id mihi majorem in modum gratum. Vale.

Lib. 6. *Epist.* 12.

ARGUMENTUM

Gratulatur de reditu in patriam impetrato, hortatur, ut præterita ex animo deleat, dignitatisque recuperationem rei familiaris jacturæ anteponat.

M. T. C. Trebiano S. D. 13

Dolabellam antea tantummodo diligebam: obligatus ei nihil eram; nec enim acciderat

mihi opus esse, & ille mihi debebat, quod non defueram ejus periculis. Nunc tanto sum devinctus ejus beneficio, quod & antea in te, & hoc tempore in salute tua cumulatissime mihi satisfecit, ut nemini plus debeam. Qua in re tibi gratulor ita vehementer, ut te quoque gratulari, qnam gratias agere malim. Alterum omnino non desidero: alterum vere facere poteris. Quod reliquum est, quando tibi virtus, & dignitas tua reditum ad tuos aperuit, est tuæ sapientiæ, magnitudinisque animi, quid amiseris, oblivisci, quid recuperaveris, cogitare. Vives cum tuis; vives nobiscum: plus acquisivisti dignitatis, quam amisisti rei familiaris: quæ ipsa tum esset jucundior, si ulla res esset publica. Vestorius familiaris ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. Hæc prædicatio tua mihi valde grata est: eaque te uti facile patior cum apud alios, tu mehercule apud Syronem nostrum amicum. Quæ enim facimus, ea prudentissimo cuique maxime probata esse volumus. Te cupio videre quamprimum. Vale.

Lib. 6. Epist. 18.

ARGUMENTUM

Mirum declarat desiderium cum Bithynico vivendi; & adjicit, se esse illi amore conjunctissimum.

M. T. C. Bithynico S. D. 14

Cum ceterarum rerum causa cupio esse aliquando Remp. constitutam; tum velim, mihi credas, accipere id etiam, quo magis expetam promissum tuum, quo in litteris tuis uteris. Scribit enim, si ita sit, te mecum esse victurum. Gratissima mihi tua voluntas est, facisque nihil alienum a necessitudine

nostra, judiciisque patris tui de me, summi viri. Nam sic habeto, beneficiorum magnitudine eos, qui temporibus valuerunt, aut valeant, conjunctiores tecum esse, quam mei necessitudine neminem. Quamobrem grata mihi est & memoria tua nostræ conjunctionis, & ejus etiam augendæ voluntas. Vale.

Lib. 6. *Epist.* 20.

ARGUMENTUM

Monet Toranium, ut in Sicilia commoretur, quoad scire possit, quid sibi agendum sit, Clausula consolationis nescio quid continet.

M. T. C. Toranio S. D. 15

Dederam triduo ante pueris Cn. Plancii litteras ad te; eo nunc ero brevior, teque, ut antea consolabar, hoc tempore monebo. Nihil puto tibi esse utilius, quam ibidem opperiri, quoad scire possis, quid tibi agendum sit. Nam præter navigationis longæ, & hyemalis, & minime portuosæ periculum, quod vitaveris; ne illud quidem negligendum, quamvis subito, cum certi aliquid audieris, te istinc posse proficisci. Nihil est præterea, cur advenientibus te offerre gestias. Multa præterea metuo, quæ cum Chilone nostro communicavi. Quid multa! Loco opportuniore in his malis nullo esse potuisti, ex quo te, quocumque opus erit, facillime, & expeditissime conferas. Quod si recipiet ille se, ad tempus aderis: sin (quoniam multa accidere possunt) aliqua res eum vel impediet, vel morabitur, tu ibi eris, ubi omnia scire possis: hoc mihi prorsus valde placet. De reliquo, ut sæpe per litteras hortatus sum, ita velim tibi persuadeas, te in hac causa nihil habere, quod timendum sit, præter com-

munem casum civitatis: qui etsi est gravissimus, tamen ita viximus, & id ætatis jam sumus, ut omnia, quæ non nostra culpa nobis accident, fortiter ferre debeamus. Hic tui omnes valent, summaque pietate te desiderant, & diligunt, & colunt. Tu & cura, ut valeas, & te istinc ne temere commoveas.

Lib. 7. Epist. 6.

ARGUMENTUM

Trebatium desiderium urbis vix ferentem hortatur, ut urbis, urbanitatisque curam, & memoriam, quasi quasdam ineptias abjiciat, & de provincia, quo se contulerat, tum spe beneficiorum, tum constantiæ causa cogitet.

M. T. C. Trebatio S. D. 16

In omnibus meis epistolis, quas ad Cæsarem, aut Balbum mitto, legitima quædam est accessio commendationis tuæ, nec ea vulgaris, sed cum aliquo insigni indicio meæ erga te benevolentiæ. Tu modo ineptias istas, & desideria urbis, & urbanitatis depone: & quo consilio profectus es, id assiduitate, & virtute consequere. Hoc tibi tam ignoscemus nos amici, quam ignoverunt Medeæ, quæ Corinthum arcem altam habebant matronæ opulentæ, optimates: quibus illa manibus gypsatissimis, persuasit, ne sibi illæ vitio verterent, quod abesset a patria:

„ *Nam multi suam rem bene gessere, & publicam, patria procul:*

„ *Multi, domi qui ætatem egerunt, propterea sunt improbati.*

Quo in numero tu certe fuisses, nisi te extrusissemus. Sed plura scribemus alias. Tu, qui ceteris cavere didicisti, in Britannia ne

ab essedariis decipiaris, caveto: &, quando Medeam agere cœpi, illud semper memento. *Qui ipse sibi sapiens prodesse nequit, nequidquam sapit*. Cura, ut valeas.

Lib. 7. Epist. 14.

ARGUMENTUM

Familiariter, & jocose Trebatium, qui litteras nullas miserat, objurgat.

M. T. C. Trebatio S. D. 17

Chrysippus Vectius Cyri architecti libertus fecit, ut te non immemorem putarem mei: salutem enim mihi verbis tuis nuntiavit. Valde jam lautus es, qui gravere litteras ad me dare, homini præsertim prope domestico. Quod si scribere oblitus es, minus multi jam te advocato causa cadent: si nostri oblitus es, dabo operam, ut istuc veniam, antequam plane ex animo tuo effluam: sin æstivorum timor debilitat, aliquid excogita, ut fecisti de Britannia. Illud quidem perlibenter audivi ex eodem Chrysippo, te esse Cæsari familiarem. Sed mehercule mallem id, quod erat æquius, de tuis rebus ex tuis litteris quam sæpissime cognoscere. Quod certe ita fieret, si tu maluisses benevolentiæ, quam litium jura perdiscere. Sed hæc jocati sumus & tuo amore, & nonnihil etiam nostro. Te valde amamus, nosquo a te amari tum volumus, tum etiam confidimus. Vale.

Lib. 7. Epist. 31.

ARGUMENTUM

Invitat eum ad officia mutua: & ad urbem ut redeat, rogat, veteris urbanitatis tuendæ causa.

M. T. C. Curio S. D. 18

Facile perspexi ex tuis litteris, quod semper studui, & me a te plurimi fieri, & te intelligere, quam mihi carus esses. Quod quando uterque nostrum consequutus est, reliquum est, ut officiis certemus inter nos: quibus æquo animo vel vincam te, vel vincar abs te. Acilio non fuisse necesse meas dari litteras, facile patior. Sulpicii tibi operam intelligo ex tuis litteris non multum opus fuisse, propter res tuas ita contractas, ut, quemadmodum scribis, *nec caput, nec pedes*. Equidem vellem, uti pedes haberent, ut aliquando redires; vides enim exaruisse jam veterem urbanitatem, ut Pomponius noster suo jure possit dicere: *Nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam*. Ergo is tibi, nos ei succedimus. Veni igitur, quæso, ne tantum semen urbanitatis una cum Republica intereat. Vale.

Lib. 10. Epist. 22.

ARGUMENTUM

Agris dividendis præfici Plancus cupiebat ad militum gratiam colligendam: ea de re Cicero respondet.

M. T. C. Cn. Planco Cons. Des. S. D. 19

In te & in collega omnis spes est Diis approbantibus. Concordia vestra, quæ Senatui

declarata litteris vestris est, mirifice & Senatus, & cuncta civitas delectata est. Quod ad me scripseras de re agraria; si consultus Senatus esset, ut quisque de te honorificentissimam sententiam dixisset, eam sequutus essem: qui certe ego fuissem: sed propter tarditatem sententiarum, moramque rerum, cum ea, quæ consulebantur, ad exitum non pervenirent; commodissimum mihi, Plancoque fratri visum est, uti eo, quod ne nostro arbitratu componeretur, quis fuerit impedimento, arbitror, te ex Planci litteris cognovisse. Sed sive in S. C., sive in ceteris rebus desideras aliquid, sic tibi persuade, tantam esse apud omnes bonos tui charitatem, ut nullum genus amplissimæ dignitatis excogitari possit, quod tibi non paratum sit. Litteras tuas vehementer exspecto, & quidem tales, quales maxime opto. Vale.

Lib. 9. Epist. 12.

ARGUMENTUM

Gratulatur Dolabellæ de repentina Bajarum salubritate: & orationem pro Dejotaro Rege ad Cæsarem habitam mittit.

M. T. C. Dolabellæ S. D. 20

Gratulor Bajis nostris: si quidem, ut scribis, salubres repente factæ sunt, nisi forte te amant, & tibi assentantur, & tamdiu, dum tu ades, sunt oblitæ sui. Quod quidem si ita est, minime miror, cælum etiam, & terras vim suam, si sibi ita conveniat, dimittere. Oratiunculam pro Dejotaro, quam requirebas, habebam mecum, quod non putaram: itaque eam tibi misi: velim sic legas, ut causam tenuem, & inopem, nec scriptione magnopere dignam. Sed ego hospiti

veteri, & amico munusculum mittere volui levidense, crasso filo, cujusmodi ipsius solent esse munera. Tu velim animo sapienti, fortique sis, ut tua moderatio, & gravitas aliorum infamet injuriam. Vale.

Lib. 9. Epist. 19.

ARGUMENTUM

Cum scripsisset Pætus, Balbum tenuiculo apparatu fuisse contentum, joci materiam inde arripit Cicero: idque eum arguit malitiose scripsisse, ne majorem apparatum ipse requireret.

M. T. C. Papirio Pæto S. D. 21

Tamen a malitia non discedis: tenuiculo apparatu significas Balbum fuisse contentum: hoc videris dicere, cum Reges tam sint continentes, multo magis Consulares esse oportere. Nescis me ab illo omnia expiscatum: recta enim a porta domum meam venisse: neque hoc admiror, quod non ad tuam potius, sed illud, quod nec ad suam. Ego autem tribus primis verbis: Quid noster Pætus? At ille adjurans, nusquam se unquam libentius? Hoc si verbis assecutus es, aures ad te afferam non minus elegantes: sin autem obsonio, peto a te, ne pluris esse Balbos, quam disertos putas. Me quotidie aliud ex alio impedit: sed si me expediero, ut in ista loca venire possim, non committam, ut te sero a me certiorem factum putes. Vale.

Lib. 10. *Epist.* 13.

ARGUMENTUM

Scribit de S. C. in suam sententiam facto ad augendam Planci dignitatem, hortaturque, ut Antoniani belli reliquias conficiat.

M. T. C. Planc. Imp. Cons. Des. S. D. 22

Ut primum potestas data est augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermisi in te ornando, quod positum esset aut in præmio virtutis, aut in honore verborum. Id ex ipso S. C. poteris cognoscere: ita enim est perscriptum, ut a me de scripto dicta sententia est: quam senatus frequens secutus est summo studio, magnoque consensu. Ego, quamquam ex tuis litteris, quas mihi misisti, perspexeram, te magis judicio bonorum, quam insignibus gloriæ delectari; tamen considerandum nobis existimavi, etiamsi tu nihil postulares, quantum tibi a Rep. deberetur. Tu contexes extrema cum primis: qui enim M. Antonium oppresserit, is bellum confecerit. Itaque Homerus non Ajacem, nec Achillem, sed Ulyssem appellavit πτολίπορθον. Vale.

Lib. 10. *Epist.* 19.

ARGUMENTUM

Officium Planci in actione gratiarum sibi fuisse gratissimum fatetur: hortaturque, ut ad exstinguendas belli reliquias omni studio incumbat.

Cicero Planco Imp. S. D. 23

Quamquam gratiarum actionem a te non desiderabam, cum te re ipsa, atque animo

scirem esse gratissimum; tamen (fatendum est enim) fuit mihi perjucunda. Sic enim vidi, quasi ea, quæ oculis cernuntur, me a te amari. Dices, quid antea? Semper quidem, sed nunquam illustrius. Litteræ tuæ mirabiliter gratæ sunt Senatui, cum rebus ipsis, quæ erant gravissimæ, & maximæ, fortissimi animi, summique consilii, tum etiam gravitate sententiarum, atque verborum. Sed, mi Plance, incumbe, ut belli extrema perficias. In hoc erit summa & gratia, & gloria. Cupio omnia Reipub. causa: sed mehercule in ea conservanda jam defatigatus, non multo plus faveo patriæ, quam tuæ gloriæ, cujus maximam facultatem tibi Dii immortales, ut spero, dedere: quam complectere, obsecro. Qui enim Antonium oppresserit, is hoc teterrimum bellum, periculosissimumque confecerit. Vale.

Lib. 10. Epist. 20.

ARGUMENTUM

Petit, ut de Lepidi fide significet, utrum pro Rep. sit; an se cum Antonio conjunxerit; & hortatur ad belli reliquias opprimendas.

Cicero Planco S. D.

Ita erant omnia, quæ istinc afferebantur, incerta, ut, quid ad te scriberem, non occurreret. Modo enim, quæ vellemus de Lepido, modo contra nunciabantur. De te tamen constans fama, nec decipi posse, nec vinci; quorum alterius fortuna partem habet quandam; alterum proprium est prudentiæ tuæ. Sed accepi litteras a Collega tuo datas Idib. Majis, in quibus erat, te ad se scripsisse, a Lepido non recipi Antonium. Quod erit certius, si tu ad nos idem scri-

pseris; sed minus audes fortasse, propter inanem lætitiam litterarum superiorum. Verum, ut errare, mi Plance, potuisti (quis enim id effugerit?) sic decipi te non potuisse, quis non videt? Nunc vero etiam erroris causa sublata est. Culpa enim illa, BIS AD EUNDEM, vulgari reprehensa proverbio est. Sin, ut scripsisti ad collegam, ita se res habet, omni cura liberati sumus, nec tamen erimus prius, quam ita esse, tu nos feceris certiores. Mea quidem, ut ad te sæpius scripsi, hæc sententia est: qui reliquias hujus belli oppresserit, eum totius belli confectorem fore: quam te & opto esse, & confido futurum. Studia mea erga te, quibus certe nulla esse majora potuerunt, tibi tam grata esse, quam ego putavi fore, minime miror, vehementerque lætor: quæ quidem tu, si recte istic erit, majora, & graviora cognosces. IV. Kal. Junias.

Lib. 13. *Epist.* 14.

ARGUMENTUM

Petit, ut exactionem ejus pecuniæ, quam L. Straboni P. Cornelius debebat, pro potestate, imperioque curet.

M. T. Cicero Bruto S. P. D. 25

Lucio Titio Strabone, equite Roman. in primis honesto, & ornato familiarissime utor. Omnia mihi cum eo intercedunt jura summæ necessitudinis. Huic in tua provincia pecuniam debet P. Cornelius; ea res a Volcatio, qui Romæ jus dicit, rejecta in Galliam est. Peto a te hoc diligentius, quam si mea res esset, quo est honestius de amicorum pecunia laborare, quam de sua, ut negotium conficiendum cures, ipse suscipias, transi-

gas, operamque des, quod tibi æquum, & rectum videbitur, ut quam commodissima conditione libertus Strabonis, qui ejus rei causa missus est, negotium conficiat, ad nummosque perveniat. Id & mihi gratissimum erit, & tu ipse L. Titium cognosces amicitia tua dignissimum, quod ut tibi curæ sit, ut omnia solent esse, quæ me velle scis, te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Lib. 13. Epist. 21.

ARGUMENTUM

Domum, & rem familiarem M. Æmilii, maximeque C. Ammonium libertum ejus commendat.

M. T. C. Servio Sulpicio S. D. 26

Marcus Æmilius Avianus ab ineunte adolescentia me observavit, semperque dilexit, vir cum bonus, tum perhumanus, & in omni genere officii diligendus. Quem si arbitrarer esse Sicyone, & nisi audirem ibi eum etiam nunc, ubi ego reliqui, Cybiræ commorari; nihil esset necesse, plura me ad te de eo scribere. Perficeret enim ipse profecto suis moribus, suaque humanitate, ut sine cujusquam commendatione diligeretur abs te non minus, quam & a me, & a ceteris suis familiaribus. Sed cum illum abesse putem, commendo tibi majorem in modum domum ejus, quæ est Sicyone, remque familiarem, maxime C. Avianum Ammonium libertum ejus: quem quidem tibi etiam suo nomine commendo. Nam cum propterea mihi est probatus, quod est in patronum suum officio, & fide singulari; tum etiam, quod in me ipsum magna officia contulit, mihique molestissimis temporibus ita fideliter, bene-

voleque præsto fuit, ut si a me manumissus esset. Itaque peto a te, ut eum Ammonium & in patroni ejus negotio sic tueare, ut ejus procuratorem, quem tibi commendo; & ipsum suo nomine diligas, habeasque in numero tuorum. Hominem prudentem, & officiosum cognosces, & dignum, qui a te diligatur. Vale.

Lib. 13. Epist. 22.

ARGUMENTUM

T. Manlium suo, Varronisque nomine commendat.

M. T. C. Ser. Sulpicio S. D. 27

Titum Manlium, qui negotiatur Thespiis, vehementer diligo. Nam & semper & me coluit, diligentissimeque observavit, & a studiis nostris non abhorret. Accedit eo, quod Varro Murena magnopere ejus causa vult omnia: qui ita existimavit, etsi suis litteris, quibus tibi Manlium commendabat, valde confideret; tamen meæ commendatione aliquid accessionis fore. Me quidem cum Manlii familiaritas, tum Varronis studium commovit, ut ad te quam accuratissime scriberem. Gratissimum igitur mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum; id est, si T. Manlium quam maxime, quibuscumque rebus honeste, ac pro tua dignitate poteris, juveris, atque ornaveris. Ex ipsius præterea gratissimis, & humanissimis moribus confirmo tibi, eum te, quem soles fructum a bonorum virorum officiis exspectare, esse capturum. Vale.

Lib. 13. Epist. 63.

ARGUMENTUM

Commendat M. Lænium studiose admodum.

M. T. C. P. S. Propræt. S. D. 28

Non putavi fieri posse, ut mihi verba deessent: sed tamen in M. Lænio commendando desunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis: sed tamen ut plane perspicere possis voluntatem meam. Incredibile est quanti faciamus & ego, & frater meus, qui mihi carissimus est, M. Lænium. Id fit cum plurimis ejus officiis, tum summa probitate, & singulari modestia. Eum ego a me invitissimus dimisi, cum propter familiaritatem, & consuetudinis suavitatem; tum quod consilio ejus fideli, ac bono libenter utebar. Sed vereor, ne jam mihi superesse verba putes, quæ dixeram defutura. Commendo tibi hominem, sicut intelligis me, de quo ea supra scripserim, debere commendare; a teque vehementer etiam peto, ut, quod habet in tua provincia negotii, expediat: quod tibi videbitur rectum esse, ipsi dicas; hominem facillimum, liberalissimumque cognosces. Itaque te rogo, ut eum solutum, liberum, confectis ejus negotiis per te, quamprimum ad me remittas. Id mihi fratrique meo gratissimum feceris. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 67.

ARGUMENTUM

Commendat Andronem Arthemonis filium Laodicensem.

M. T. C. P. Servilio S. P. D. 29

Ex provincia mea Ciliciensi, cui scis τρεῖς διοικήσεις Asiaticas attributas fuisse, nullo sum familiarius usus, quam Androne, Arthemonis filio, Laodicensi: eumque habui in ea civitate cum hospitem, tum vehementer ad meæ vitæ rationem, & consuetudinem accommodatum. Quem quidem multo etiam pluris, posteaquam decessi, facere cœpi, quod multis rebus expertus sum gratum hominem, meique memorem: itaque eum Romæ libentissime vidi: non enim te fugit, qui plurimis in ista provincia benigne fecisti, quam non multi grati reperiantur. Hæc propterea scripsi, ut me non sine causa laborare intelligeres, ut & tu ipse eum dignum hospitio tuo judicares. Feceris igitur mihi gratissimum, si ei declararis, quanti me facias: idest, si receperis eum in fidem tuam, & quibuscumque rebus honeste, ac sine molestia tua poteris, adjuveris. Hoc mihi vehementer erit gratum, idque ut facias, te etiam atque etiam rogo. Vale.

Lib. 13. Epist. 68.

ARGUMENTUM

Significat, quam sibi gratum fuerit, cursum illius navigationis cognoscere. Petit, ut de statu provinciæ, institutisque suis scribat. Postremo suum officium ad omnia pollicetur.

M. T. C. Servilio Isaurico Proc. S. D. 30

Gratæ mihi vehementer tuæ litteræ fuerunt, ex quibus cognovi cursum navigationum tuarum: significabas enim memoriam tuam nostræ necessitudinis; qua mihi nihil poterat esse jucundius. Quod reliquum est, multo etiam erit gratius, si ad me de Rep. idest de statu provinciæ, de institutis tuis familiariter scribes. Quæ quamquam ex multis pro tua claritate audiam, tamen libentissime ex tuis litteris cognoscam. Ego ad te de Reip. summa quid sentiam, non sæpe scribam, propter periculum ejusmodi litterarum: quid agatur autem, scribam sæpius: sperare tamen videor, Cæsari collegæ nostro fore curæ, & esse, ut habeamus aliquam Remp. cujus consiliis magni referebat te interesse. Sed tibi utilius est, id est gloriosius, Asiæ præesse, & istam partem Reip. male affectam tueri; mihi quoque idem, quod tibi, & laudi tuæ profuturum est, optatius debet esse. Ego quæ ad tuam dignitatem pertinere arbitror, summo studio, diligentiaque curabo: in primisque tuebor omni observantia clarissimum virum, patrem tuum, quod & pro vetustate necessitudinis, & pro beneficiis vestris, & pro dignitate ipsius facere debeo. Vale.

Lib. 13. Epist. 69.

ARGUMENTUM

Petit, ut C. Curtium in fidem recipiat, habeatque in numero suorum.

M. T. C. Servilio Collegæ S. D. 31

Cajus Curtius Mithres est ille quidem, ut scis, libertus Posthumii familiarissimi mei; sed me colit, & observat æque, atque illum ipsum patronum suum. Apud eum ego sic Ephesi fui, quotiescumque fui, tamquam domi meæ; multaque acciderunt, in quibus & benevolentiam erga me experirer, & fidem: itaque si quid aut mihi, aut meorum cuipiam in Asia opus est, ad hunc scribere consuevi; hujus cum opera, & fide, tum domo, & re uti tanquam mea. Hæc ad te eo pluribus scripsi, ut intelligeres, me non vulgariter, nec ambitiose, sed ut pro homine intimo, ac mihi pernecessario scribere. Peto igitur a te, ut in ea controversia, quam habet de fundo cum quodam Colophonio, & in ceteris rebus, quantum fides tua patietur, quantumque tuo commodo poteris, tantum ei honoris mei causa commodes. Etsi, ut ejus modestiam cognovi, gravis tibi nulla in re erit. Si & mea commendatione, & sua probitate assecutus erit, uti de se bene existimes, omnia se adeptum arbitrabitur. Ut igitur eum recipias in fidem tuam, habeasque in numero tuorum, te vehementer etiam atque etiam rogo. Ego, quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitrabor, omnia studiose, diligenterque curabo. Vale.

Lib. 14. *Epist.* 7.

ARGUMENTUM

Exponit, quæ fuerit molestiarum causa, quaque modo liberatus sit: deinde scribit de sua ad Pompejum navigatione.

M. T. C. S. D. Terentiæ suæ. 32

Omnes molestias & sollicitudines, quibus & te miserrimam habui (id quod mihi molestissimum est) Tulliolamque, quæ nobis nostra vita dulcior est, deposui, & ejeci. Quid causæ autem fuerit, postridie intellexi, quam a vobis discessi, χολὴν ἄκρατον noctu ejeci, statim ita sum levatus, ut mihi Deus aliquis medicinam fecisse videatur. Cui quidem tu Deo, quemadmodum soles, pie, & caste satisfacias, idest Apollini, & Æsculapio. Navim spero nos valde bonam habere: in eam simul atque conscendi, hæc scripsi. Deinde conscribam ad nostros familiares multas epistolas, quibus te, & Tulliolam nostram diligentissime commendabo. Cohortarer vos, quo animo fortiores essetis, nisi vos fortiores cognoscerem, quam quemquam virum: & tamen ejusmodi spero negotia esse, ut & vos istic commodissime sperem esse, & me aliquando cum similibus nostri Remp. defensurum. Tu primum valetudinem tuam velim cures: deinde, tibi si videbitur, villis iis utare, quæ longissime aberunt a militibus. Fundo Arpinati bene poteris uti cum familia urbana, si annona carior fuerit. Cicero bellissimus tibi salutem plurimam dicit. Etiam atque etiam vale. Datum VII. Id. Jun.

. Lib. 14. Epist. 14.

ARGUMENTUM

Rogat uxorem, & filiam, consulant & ipsæ, & cum amicis: an ab urbe discedant, nec ne, adventu Cæsaris.

Tullius Terentiæ, & Pater Tulliolæ duabus animis suis, & Cicero matri optimæ, & suavissimæ sorori S. P. D.

Si vos valetis, nos valemus. Vestrum jam consilium est, non solum meum, quid sit vobis faciendum. Si ille Romam modeste venturus est, recte in præsentia domi esse potestis: sin homo amens diripiendam urbem daturus est, vereor, ut Dolabella ipse satis vobis prodesse possit. Etiam illud metuo, ne jam intercludamini, ut cum velitis exire non liceat. Reliquum est, quod ipsæ optime considerabitis, vestri similes fœminæ sintne Romæ. Si enim non sunt, videndum est, ut honeste vos esse possitis. Quomodocumque nunc se res habet, modo ut hæc nobis loca tenere liceat, bellissime vel mecum, vel in nostris prædiis esse poteritis. Etiam illud verendum est, ne brevi tempore fames in urbe sit. His de rebus velim cum Pomponio, cum Camillo, cum quibus vobis videbitur, consideretis; ad summam animo forti sitis. Labienus rem meliorem fecit. Adjuvat etiam Piso, quod ab urbe discedit: & sceleris condemnat generum suum. Vos meæ carissimæ animæ quam sæpissime ad me scribite, & vos quid agatis, & quid istic agatur. Quintus pater, & filius, & Rufus vobis salutem dicunt. Valete. XII. Kal. Quintil. Minturnis.

Lib. 14. Epist. 18.

ARGUMENTUM

Monet uxorem, & filiam, ut mature considerent, num Romæ tuto esse possint, & cum dignitate.

Tullius Terentiæ, & Pater suaviss. filiæ, Cicero Matri, & Sorori S. P. D. 34

Considerandum vobis etiam atque etiam, animæ meæ, diligenter puto, quid faciatis: Romæ ne sitis, an mecum in aliquo tuto loco. Id non solum meum consilium est, sed etiam vestrum. Mihi veniunt in mentem hæc: Romæ vos esse tuto posse per Dolabellam, eamque rem posse nobis adjumento esse, si qua vis, aut si quæ rapinæ fieri cœperint. Sed rursus illud me movet, quod video omnes bonos abesse Roma, & eos mulieres suas secum habere. Hæc autem regio, in qua ego sum, nostrorum est tum oppidorum, tum etiam prædiorum: ut & multum esse mecum, & cum abieritis, commode etiam in nostris prædiis esse possitis. Mihi plane non satis constat adhuc, ut utrum sit melius. Vos videte, quid aliæ faciant isto loco fœminæ, & ne, cum velitis, exire non liceat. Id velim diligenter etiam atque etiam vobiscum, & cum amicis consideretis. Domus ut propugnacula, & præsidium habeat, Philotimo dicetis. Et velim tabellarios instituatis certos, ut quotidie aliquas a vobis litteras accipiam. Maxime autem dare operam, ut valeatis, si nos vultis valere. VIII. Kalend. Feb. Formiis.

Lib. 15. *Epist.* 10.

ARGUMENTUM.

Commendat studiose suam existimationem Consuli Marcello in supplicatione decernenda.

M. T. C. Imp. C. Marcello C. F. Cos.
S. D. 35

Quando id accidit, quod mihi maxime fuit optatum, ut omnium Marcellorum, Marcellinorum etiam (mirificus enim generis, ac nominis vestri fuit erga me semper animus) quando ergo ita accidit, ut omnium vestrum studio tuus Consulatus satisfacere posset, in quem meæ res gestæ, lausque, & honor earum potissimum incideret: peto a te id, quod facillimum factu sit, non aspernante, ut confido, Senatu, ut quam honorificentissimum Senatus consultum, litteris meis recitatis, faciendum cures. Si mihi tecum minus esset, quam est cum tuis omnibus, allegarem ad te illos, a quibus intelligis me præcipue diligi. Patris tui beneficia in me sunt amplissima; neque enim saluti meæ, atque honori amicior quisquam dici potest. Frater tuus quanti me faciat, semperque fecerit, esse hominem, qui ignoret, arbitror neminem. Domus tua denique tota me semper omnibus summis officiis prosecuta est. Neque vero tu in me diligendo cuiquam concessisti tuorum. Quare a te peto majorem in modum, ut me per te quam ornatissimum velis esse: meamque & in supplicatione decernenda, & in ceteris rebus existimationem satis tibi esse commendatam putes. Vale.

Lib. 16. *Epist.* 1.

ARGUMENTUM

Suum Tironi desiderium significat.

Tullius, & Cicero meus, frater, & fratris F. S. D. Tironi suo. 36

Paulo facilius putavi posse me ferre desiderium tui, sed plane non fero. Et quamquam magni ad honorem nostrum interest, quamprimum ad urbem me venire, tamen peccasse mihi videor, quia a te discesserim. Sed, quia tua voluntas ea videbatur esse, ut prorsus, nisi confirmato corpore nolles navigare, approbavi tuum consilium, neque nunc muto, si tu in eadem es sententia. Sin, postea quam cibum cepisti, videris tibi me posse consequi, tuum consilium est. Marionem ad te eo misi, ut aut tecum ad me quamprimum veniret: aut, si tu morarere, statim ad me rediret. Tu autem hoc tibi persuade, si commodo valetudinis tuæ fieri possit, nihil me malle, quam te esse mecum: sin intelliges opus esse, te Patris convalescendi causa paullulum commorari, nihil me malle, quam te valere. Si statim navigas, nos Leucade consequere: sin te confirmare vis, & comites, & tempestates, & navem idoneam ut habeas, diligenter videbis. Unum illud, mi Tyro, videto, si me amas, ne te Marionis adventus, & hæ litteræ moveant. Quod valetudini tuæ maxime conducet, si feceris, maxime obtemperabis voluntati meæ. Hæc pro tuo ingenio considera: nos ita te desideramus, ut amemus: amor, ut valentem videamus, hortatur; desiderium, ut quam primum. Illud igitur potius. Cura ergo potissimum, ut valeas. De tuis innumerabilibus in me officiis erit hoc gratissimum. III. Non. Nov. Vale.

Lib. 1. Epist. 10.

ARGUMENTUM

Jocosa est epistola, & salibus referta. Unum est extra jocum, hoc est, se egisse gratias Lentulo Ciliciam administranti. Hortatur etiam, ut Romam redeat.

M. T. C. S. D. L. Valerio Juriscons. 57

Cur enim tibi hoc non gratificer, nescio; præsertim cum his temporibus audacia pro sapientia liceat uti. Lentulo nostro egi per litteras tuo nomine gratias diligenter. Sed tu velim desinas jam nostris litteris uti, & nos aliquando revisas, & ibi malis esse, ubi aliquo numero sis, quam istic, ubi solus sapere videare. Quamquam qui istinc nunc veniunt, partim te superbum esse dicunt, quod nihil respondeas: partim contumeliosum, quod male respondeas. Sed jam cupio tecum coram jocari. Quare fac, ut quamprimum venias: neque in Apuliam tuam accedas, ut possimus te salvum venisse gaudere. Nam illo si veneris, tamquam Ulysses, cognosces tuorum neminem. Vale.

LIBER IV.

Lib. 2. Epist. 1.

ARGUMENTUM

Quatuor partes habet hæc epistola. Primum accusatus a Curione, quod minus sæpe scriberet, excusationem affert cum officii sui commemoratione. Deinde dolorem suum ex illius absentia, & ex ejusdem dignitate lætitiam narrat. Tertio loco ad laudem, & senectutem hortatur. Postremo commendat illi suam senectutem. Mittit autem Cicero in Asiam has omnes epistolas ad Curionem Quæstorem, præter ultimam, quæ incipit Sera gratulatio, *quam scripsit in provincia Romana ad Curionem Tribunum plebis.*

M. T. C. C. Curioni S. P. D. 1

Quamquam me nomine negligentiæ suspectum tibi esse doleo, tamen non tam mihi molestum fuit, accusari abs te officium meum, quam jucundum requiri: præsertim cum, in quo accusabar, culpa vacarem: in quo autem desiderare te significabas meas litteras, præ te ferres perspectum mihi quidem, sed tamen dulcem, & optatum amorem tuum. Equidem neminem prætermisi, quem quidem ad te perventurum putarem, cui litteras non dederim. Etenim quis est tam in scribendo impiger, quam ego? A te vero bis, terve ad summum, & eas perbreves accepi. Quare, si iniquus es in me judex, condemnabo eodem ego te crimine: sin me id facere noles, te mihi æquum præbere debebis. Sed de litteris hactenus. Non enim vereor, ne

non scribendo te expleam; præsertim si in eo genere studium meum non aspernabere. Ego, te abfuisse tandiu a nobis, & doleo, quod carui fructu jucundissimæ consuetudinis tuæ, & lætor, quod absens omnia cum maxima dignitate es consecutus; quodque in omnibus tuis rebus meis optatis fortuna respondit. Breve est, quod me tibi præcipere meus incredibilis in te amor cogit. Tanta est exspectatio vel animi, vel ingenii tui, ut ego te obsecrare, obtestarique non dubitem, sic ad nos confirmatus revertare, ut quam exspectationem tui concitasti, hanc sustinere, ac tueri possis. Et quoniam meam tuorum erga me meritorum memoriam nulla unquam delebit oblivio, rogo te, ut memineris, quantæcumque tibi accessiones fient & fortunæ, & dignitatis; eas te non potuisse consequi, nisi meis puer olim fidelissimis, atque amantissimis consiliis paruisses. Quare hoc animo in nos esse debebis, ut ætas nostra jam ingravescens in amore, atque in adolescentia tua conquiescat. Vale.

Lib. 6. *Epist.* 22.

ARGUMENTUM

Domitium interitu amicorum dolentem rogat, ut, cum Reip. jam satisfecerit, incolumitati suæ consulat.

Cic. Domitio S. D. 2

Non eas res me deterruit, quominus, posteaquam in Italiam venisti, litteras ad te mitterem, quod tu ad me nullas miseras: sed quia nec quid tibi pollicerer ipse egens rebus omnibus, nec quid suaderem, cum mihimet ipsi consilium deesset, nec quid consolationis afferrem in tantis malis, reperie-

bam. Hæc quamquam nihilo meliora sunt, nunc etiam atque etiam multo desperatiora, tamen inanes esse meas litteras, quam nullas malui. Ego, si te intelligerem plus conatum esse suscipere Reip. causa muneris, quam quantum præstare potuisses; tamen, quibuscumque rebus possem, ad eam conditionem te vivendi, quæ daretur, quæque esset hortarer. Sed cum consilii tui bene, fortiterque suscepti eum tibi finem statueris, quem ipsa fortuna terminum nostrarum contentionum esse voluisset; oro, obtestorque te pro nostra vetere conjunctione, ac necessitudine, proque summa mea in te benevolentia, & tua in me pari, te ut nobis parenti, conjugi, tuisque omnibus quibus es, fuistique semper carissimus, salvum conserves: incolumitati tuæ, tuorumque, qui ex te pendent, consulas: quæ didicisti, quæque ab adolescentia pulcherrime a sapientissimis viris tradita, memoria, & scientia comprehendisti, iis hoc tempore utare: quos conjunctos summa benevolentia plurimisque officiis amisisti, eorum desiderium, si non æquo animo, at forti feras. Ego quid possim, uescio; vel potius me parum posse sentio: illud tamen tibi polliceor, me quæcumque saluti, dignitatique tuæ conducere arbitrabor, tanto studio esse facturum, quanto semper tu & studio, & officio in meis rebus fuisti; hanc meam voluntatem ad matrem tuam optimam fœminam, tuique amantissimam detuli. Si quid ad me scripseris, ita faciam, ut te velle intellexero: sin autem tu minus scripseris, ego tamen omnia, quæ tibi utilia esse arbitrabor, summo studio, diligentiaque curabo. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 27.

ARGUMENTUM

Gratias agit Sulpicio, quod Æmilium Avianum liberaliter, honorificeque tractasset; eumdemque denuo commendat: laudat in extremo Servium filium.

M. T. C. Ser. Sulpicio S. D. 5

Licet eodem exemplo sæpius tibi hujus generis litteras mittam, cum gratiam agam, quod meas commendationes tam diligenter observes, quod feci in aliis, & faciam, ut video, sæpius: sed tamen non parcam operæ, &, ut vos vestris formulis, sic ego in epistolis de eadem re alio modo. C. Avianus igitur Ammonius incredibiles mihi gratias per litteras egit & suo, & Æmilii Aviani patroni sui nomine, nec liberalius, nec honorificentius potuisse tractari, nec se præsentem, nec rem familiarem absentis patroni sui. Id mihi cum jucundum est eorum causa, quos ego tibi summa necessitudine, & summa conjunctione adductus commendaveram, quod M. Æmilius unus est ex meis familiarissimis, atque intimis maxime necessarius, homo & magnis meis beneficiis devinctus, & prope omnium, qui mihi aliquid debere videntur, gratissimus; tum multo jucundius, te esse in me tali voluntate, ut plus prosis amicis meis, quam ego præsens fortasse prodessem: credo, quod magis ego dubitarem, quid illorum causa facerem, quam tu, quid mea. Sed hoc non dubito, quin existimes mihi esse gratum. Illud te rogo, ut illos quoque gratos homines esse putes; quod ita esse tibi promitto, atque confirmo. Quare velim, quicquid habent negotii, des ope-

ram, quod commodo tuo fiat, ut te obtinente Achajam conficiant. Ego cum tuo Servio jucundissime, conjunctissimeque vivo; magnamque cum ex ingenio ejus, singularique studio, tum ex virtute, & probitate voluptatem capio. Vale.

Lib. 13. Epist. 66.

ARGUMENTUM

Cæcinam in colligendis Asiaticæ negotiationis reliquiis commendat.

M. T. C. P. Servilio S. D. 4

Aulum Cæcinam maxime proprium clientem familiæ vestræ non commendarem tibi, cum scirem, qua fide in tuos, qua clementia in calamitosos soleres esse; nisi me & patris ejus, quo sum familiarissime usus, memoria, & hujus fortuna ita moveret, ut hominis omnibus mecum studiis, officiisque conjunctissimi movere debeat. A te hoc omni contentione peto, sic ut majore cura, majore animi labore petere non possim, ut ad ea, quæ tua sponte sine cujusquam commendatione faceres in hominem tantum & talem, calamitosum, aliquem afferant cumulum meæ litteræ, quo studiosius eum, quibuscumque rebus possis, juves. Quod si Romæ fuisses, etiam salutem A. Cæcinæ essemus (ut opinio mea fert) per te consecuti: de qua tamen magnam spem habemus freti clementia collegæ tui. Nunc, quando justitiam tuam secutus, tutissimum sibi portum provinciam istam esse duxit, etiam atque etiam te rogo, atque oro, ut eum & in reliquiis veteris negotiationis colligendis juves, & ceteris rebus tegas, atque tueare. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

Lib. 14. Epist. 2.

ARGUMENTUM

Brevitatem suarum litterarum excusat: Pisonis generi officia erga se laudat: dolet Terentiæ vicem; rogat, ne suam dotem projiciat, & ut valetudini serviat.

M. T. C. Terentiæ, & Tulliolæ, & Ciceroni suis S. D. 5

Noli putare, me ad quemquam longiores epistolas scribere, nisi si quis ad me plura scripsit, cui puto rescribi oportere. Nec enim habeo, quod scribam: nec hoc tempore quidquam difficilius facio. Ad te vero, & nostram Tulliolam non queo sine plurimis lacrymis scribere. Vos enim video esse miserrimas, quas ego beatissimas semper esse volui: idque præstare debui, & nisi tam timidi fuissemus, præstitissem. Pisonem nostrum merito ejus amo plurimum. Eum, ut potui, per litteras cohortatus sum; gratiasque egi, ut debui. In novis Tribunis Pleb. intelligo spem te habere. Id erit firmum, si Pompeji voluntas erit: sed Crassum tamen metuo. Equidem omnia fieri fortissime, & amantissime video; nec miror; sed mœreo casum ejusmodi, ut tantis tuis miseriis meæ miseriæ subleventur. Nam ad me P. Valerius homo officiosus scripsit id, quod ego maxime cum fletu legi, quemadmodum a Vestæ ad Tabulam Valeriam ducta esses. Hem mea lux, meum desiderium, unde omnes opem petere solebant, te nunc, mea Terentia, sic vexari, sic jacere in lacrymis, & sordibus; idque fieri mea culpa, qui ceteros servavi, ut nos periremus. Quod de domo scribis, hoc est de area: ego vero tum denique mihi vi-

debor restitutus, si illa nobis erit restituta. Verum hæc non sunt in nostra manu. Illud doleo, quæ impensa facienda est, in ejus partem te miseram, & despoliatam venire. Quod si conficitur negotium, omnia consequemur; sin eadem nos fortuna premet, etiamne reliquias tuas misera projicies? Obsecro te, mea vita, quód ad sumptum attinet: sine alios, qui possunt, si modo volunt, sustinere; & valetudinem istam infirmam, si me amas, noli vexare. Nam mihi ante oculos dies noctesque versaris: omnes labores te excipere video: timeo, ut sustineas: sed video in te esse omnia. Quare, ut id, quod speras, & quod agis, consequamur, servi valetudini. Ego ad quos scribam, nescio, nisi aut ad eos, qui ad me scribunt; aut ad eós, de quibus ad me vos aliquid scribitis. Longius (quoniam ita vobis placet) non discedam: sed velim quam sæpissime litteras mittatis, præsertim si quid est firmius, quod speremus. Valete mea desideria, valete. Dat. ad III. Non. Octob. Thessalonicæ.

Lib. 7. Epist. 5.

ARGUMENTUM

Commendat studiosissime Trebatium Testam Juriscons. Cæsari Galliarum Præfecto.

M. T. C. C. Cæsari Imp. S. D. 6

Vide, quam mihi persuaserim, te me esse alterum, non modo in iis rebus, quæ ad me ipsum, sed etiam in iis, quæ ad meos pertinent. C. Trebatium cogitaram, quocumque exirem, mecum ducere, ut eum meis omnibus studiis, & beneficiis quam ornatissimum domum reducerem. Sed posteaquam et Pompeji commoratio diuturnior erat, quam pu-

taram, & mea quædam tibi non ignota dubitatio aut impedire profectionem meam videbatur, aut certe tardare: vide, quid mihi sumpserim: cœpi velle, ea Trebatium exspectare a te, quæ sperasset a me: neque mehercule minus ei prolixe de tua voluntate promisi, quam eram solitus de mea polliceri. Casus vero mirificus quidam intervenit, quasi vel testis opinionis meæ, vel sponsor humanitatis tuæ. Nam, cum de hoc ipso Trebatio cum Baldo nostro loquerer accuratius domi meæ, litteræ mihi dantur a te, quibus in extremis scriptum erat: *M. Orfium, quem mihi commendas, vel Regem Galliæ faciam, vel hunc Leptæ delegabo: si vis, tu ad me alium mitte, quem ornem.* Sustulimus manus & ego, & Baldus: tanta fuit opportunitas, ut illud nescio quid non fortuitum, sed divinum videretur. Mitto igitur ad te Trebatium, atque ita mitto, ut initio mea sponte, post autem invitatu tuo mittendum duxerim. Hunc, mi Cæsar, sic velim omni tua comitate amplectare, ut omnia, quæ per me possis adduci, ut in meos conferre velis, in unum hunc conferas. De quo tibi homine hoc spondeo, non illo vetere verbo meo, quod, cum ad te de Milone scripsissem, jure lusisti; sed more Romano, quomodo homines non inepti loquuntur, probiorem hominem, meliorem virum, prudentiorem esse neminem. Accedit etiam, quod familiam ducit in jure civili: singularis memoria, summa scientia. Huic ego neque tribunatum, neque Præfecturam, neque ullius beneficii certum nomen peto: benevolentiam tuam, & liberalitatem peto: neque impedio, quominus, si tibi ita placuerit, etiam hisce eum ornes gloriolæ insignibus. Totum denique hominem tibi trado de manu (ut ajunt) in manum tuam istam & victoria, & fide præstantem. Sumus enim putidiusculi, quam per te vix liceat;

verum, ut video, licebit. Cura ut valeas, & me, ut amas, ama.

Lib. 9. Epist. 11.

ARGUMENTUM

Deplorat Tulliolæ mortem, & in Dolabellæ sermonibus plurimum sibi ait solatii futurum: quamquam jam eam Dolabella dimiserat: sed fingendum erat Ciceroni, temporis causa; cum Dolabella apud Cæsarem dominantem gratia plurimum valeret.

Cic. Dolabellæ suo S. D. 7

Vel meo ipsius interitu mallem litteras meas desiderares, quam eo casu, quo sum gravissime afflictus, quem ferrem certe moderatius, si te haberem. Nam & oratio tua prudens, & amor erga me singularis multum levaret. Sed quoniam brevi tempore, ut opinio nostra est, te sum visurus; ita me affectum offendes, ut multum a te possim juvari: non quo ita sim fractus, ut aut hominem me esse oblitus sim, aut fortunæ succumbendum putem, sed tamen hilaritas illa nostra, & suavitas, quæ te præter ceteros delectabat, erepta mihi omnis est: firmitatem tamen, & constantiam, si modo fuit aliquando in nobis, eamdem cognosces, quam reliquisti. Quod scribis, prælia te mea causa sustinere; non tam id laboro, ut si qui mihi obtrectent, a te refutentur, quam intelligi cupio, quod certe intelligitur, me a te amari. Quod ut facias, te etiam atque etiam rogo; ignoscasque brevitati mearum litterarum; nam & celeriter una futuros nos arbitror, & nondum satis confirmatus sum ad scribendum. Vale.

Lib. 10. *Epist.* 1.

ARGUMENTUM

Invehitur in Antonii immoderatam potentiam: & Plancum Transalpinam Galliam, quam ultimam Cicero Philippicarum lib. 5. vocat, administrantem hortatur, ut in Rempub. omni cogitatione, studioque incumbat. Postremo agit gratias de Furnio honorifice tractato.

Cic. S. D. L. Munatio Planco Imp. Cos. Des. 8

Et abfui proficiscens in Græciam: & posteaquam de medio cursu Reipub. sum voce revocatus, nunquam per M. Antonium quietus fui: cujus tanta est non insolentia (nam id quidem vulgare vitium est); sed immanitas, non modo ut vocem, sed ne vultum quidem liberum possit ferre cujusquam. Itaque mihi maximæ curæ est, non de mea quidem vita, cui satisfeci vel ætate, vel factis, vel (si quid etiam hoc ad rem pertinet) gloria; sed me patria sollicitat, in primisque, mi Plance, exspectatio Consulatus tui; quæ ita longa est, ut optandum sit, ut possimus ad id tempus Reipub. spiritum ducere. Quæ potest enim spes esse in ea Rep. in qua hominis impotentissimi, atque intemperantissimi armis oppressa sunt omnia? & in qua nec Senatus, nec populus vim habet ullam, nec leges ullæ sunt, nec judicia, nec omnino simulacrum aliquod, aut vestigium civitatis? Sed, quando acta omnia mitti ad te arbitrabar, nihil erat, quod singulis de rebus scriberem. Illud autem erat amoris mei, quem a tua pueritia susceptum non servavi solum, sed etiam auxi, monere te, atque hortari,

ut in Remp. omni cogitatione, curaque incumberes. Quæ si ad tuum tempus perducitur, facilis gubernatio est: ut perducatur autem, magnæ tum diligentiæ est, tum etiam fortunæ. Sed & te aliquando ante (ut spero) habebimus, & præterquam quod Reipub. consulere debemus, tamen tuæ dignitati ita favemus, ut omne nostrum consilium, studium, officium, operam, laborem, diligentiam ad amplitudinem tuam conferamus. Ita facillime & Reipublicæ, quæ mihi carissima est, & amicitiæ nostræ, quam sanctissime nobis colendam puto, me intelligo satisfacturum. Furnium nostrum tanti a te fieri, quantum ipsius humanitas, & dignitas postulat, nec miror, & gaudeo: teque hoc existimare volo; quicquid in eum judicii, officiique contuleris, id ita me accipere, ut in me ipsum te putem contulisse. Vale.

Lib. 13. Epist. 26.

ARGUMENTUM

Commendat Mescinii Achaica negotia ex fratris hæreditate.

Cic. Servio Sulpicio S. D. 9

Lucius Mescinius ea mecum necessitudine conjunctus est, quod mihi quæstor fuit: sed hanc causam, quam ego, ut a majoribus accepi, semper gravem duxi, fecit virtute, & humanitate sua justiorem. Itaque eo sic utor, ut nec familiarius ullo, nec libentius. Is quamquam confidere videbatur, te sua causa, quæ honeste posses, libenter esse facturum; magnum tamen esse speravit apud te meas quoque litteras pondus habituras. Id cum ipse ita judicabat; tum pro familiari consuetudine sæpe ex me audierat, quam

suavis esset inter nos, & quanta conjunctio. Peto igitur a te tanto scilicet studio, quanto intelligis debere me petere pro homine tam mihi necessario, & tam familiari, ut ejus negotia, quæ sunt in Achaja, ex eo, quod hæres est M. Mindio, fratri suo, qui Elide negotiatus est, explices, & expedias cum jure, & potestate, quam habes, tum etiam auctoritate, & consilio tuo. Sic enim præscripsimus iis, quibus ea negotia mandavimus, ut omnibus in rebus, quæ in aliquam controversiam vocarentur te arbitro, &, quod commodo tuo fieri posset, te disceptatore uterentur. Id ut honoris mei causa suscipias, vehementer te etiam atque etiam rogo. Illud præterea, si non alienum a tua dignitate putabis esse, feceris mihi pergratum; si qui difficiliores erunt, ut rem sine controversia confici nolint, si eos, quando cum Senatore res est, Romam rejeceris. Quod quo minore dubitatione facere possis, litteras ad te a M. Lepido Consule, non quæ te aliquid juberent (neque enim id tuæ dignitatis esse arbitramur) sed quodammodo quasi commendatitias sumpsimus. Scriberem, quam id beneficium bene apud Mescinium positurus esses, nisi & te scire confiderem, & mihi peterem: sic enim velim existimes, non minus me de illius re laborare, quam ipsum de sua. Sed cum illum studeo quam facillime ad suum pervenire; tum illud laboro, ut non minimum hac mea commendatione se consecutum arbitretur. Vale.

Lib. 13. *Epist.* 77.

ARGUMENTUM

Narrat officium suum ; commendat M Bolanum. Petit ut sibi servum suum fugitivum Dionysium restituendum curet .

M. T. C. P. Sulpicio Imp. S. D. 10

Cum his temporibus non sane in Senatum ventitarem ; tamen, ut tuas litteras legi, non existimavi me, salvo jure nostræ veteris amicitiæ, multorumque inter nos officiorum, facere posse, ut honori tuo deessem ; itaque adfui, supplicationemque tibi libenter decrevi ; nec reliquo tempore ullo aut rei, aut existimationi, aut dignitati tuæ deero. Atque ut hoc tui necessarii sciant, hoc me animo erga te esse, velim facias eos per litteras certiores, ut, si quid tibi opus sit, ne dubitent mihi jure suo denunciare. M. Bolanum, virum bonum, & fortem, & omnibus rebus ornatum, meumque veterem amicum, tibi magnopere commendo. Pergratum mihi feceris, si curaris, ut is intelligat hanc commendationem sibi magno adjumento fuisse ; ipsumque virum optimum, gratissimumque cognosces ; promitto tibi, te ex ejus amicitia magnam voluptatem esse capturum. Præterea a te peto majorem in modum pro nostra amicitia, & pro tuo perpetuo in me studio, ut in hac re etiam elabores. Dionysius servus meus, qui meam bibliothecam multorum nummorum tractavit, cum multos libros surripuisset, nec se impune laturum putaret, aufugit. Is est in provincia tua. Eum & M. Bolanus familiaris meus, & multi alii Naronæ viderunt. Sed cum se a me manumissum esse diceret, crediderunt. Hunc si tu mihi restituendum

curaris, non possum dicere, quam mihi gratum futurum sit. Res ipsa parva, sed animi mei dolor magnus est. Ubi sit, & quid fieri possit, Bolanus te docebit. Ego, si hominem per te recuperavero, summo me a te beneficio affectum arbitrabor. Vale.

Lib. 14. Epist. 3.

ARGUMENTUM

Queritur, quod sua culpa & ipse, & omnes sui maximas in miserias inciderint: deinde ad varia capita respondet: sed ita dolenter, ut ideo a nonnullis, jure fortasse, tamquam mollis reprehendatur.

M. T. C. Terentiæ, Tulliolæ, & Ciceroni suis S. D. 11

Accepi ab Aristocrito tres epistolas, quas ego lacrymis prope delevi. Conficior enim mœrore, mea Terentia: nec ne meæ miseriæ magis excruciant, quam tuæ, vestræque. Ego autem hoc miserior sum, quam tu, quæ es miserrima, quod ipsa calamitas communis est utriusque nostrum: sed culpa mea propria est. Meum fuit officium, vel legatione vitare periculum, vel diligentia, & copiis resistere, vel cadere fortiter: hoc miserius, turpius, indignius nobis nihil fuit. Quare cum dolore conficior, tum etiam pudore. Pudet etiam, me uxori meæ optimæ, suavissimis liberis virtutem, & diligentiam non præstitisse. Nam mihi ante oculos dies noctesque versatur squalor vester, & mœror, & infirmitas valetudinis tuæ: spes autem salutis pertenuis ostenditur; inimici sunt multi, invidi pene omnes. Ejicere nos magnum fuit: excludere facile est. Sed tamen, quamdiu vos eritis in spe, non deficiam, ne omnia

mea culpa cecidisse videantur. Ut tuto sim, quod laboras, id mihi nunc facillimum est, quem etiam inimici volunt vivere in tantis miseriis. Ego tamen faciam, quæ præcipis. Amicis, quibus voluisti, egi gratias, & eas litteras Dexippo dedi: meque de eorum officio scripsi a te certiorem esse factum. Pisonem nostrum mirifico esse studio in nos, & officio, & ego perspicio, & omnes prædicant. Dii faxint, ut tali genero mihi præsenti tecum simul, & cum liberis nostris frui liceat. Nunc spes reliqua est in novis Tribb. Pleb. & in primis quidem diebus. Nam, si inveterarit, actum est. Ea re ad te statim Aristocritum misi, ut ad me continuo initia rerum, & rationem totius negotii posses scribere: etsi Dexippo quoque ita imperavi, statim ut recurreret: & ad fratrem misi, ut crebro tabellarios mitteret. Nam ego eo nomine sum Dyrrhachii hoc tempore, ut quam celerrime, quid agatur, audiam, & sim tuto. Civitas enim hæc semper a me defensa est. Cum inimici nostri venire dicentur, tum in Epirum ibo. Quod scribis te, si velim, ad me venturam: ego vero cum sciam, magnam partem istius oneris abs te sustineri, te istic esse volo. Si perficitis, quod agitis, me ad vos venire oportet: sin autem... sed nihil est opus reliqua scribere. Ex primis, aut ad summum secundis litteris tuis constituere poterimus, quid nobis faciendum sit. Tu modo ad me velim omnia diligentissime perscribas, etsi magis rem, quam litteras debeo exspectare. Cura, ut valeas: & ita tibi persuadeas, mihi te carius nihil esse, nec umquam fuisse. Vale mea Terentia, quam ego videre videor: itaque debilitor lacrymis. Vale. Prid. Kal. Decemb. Dyrrhachii.

Lib. 15. *Epist.* 20.

ARGUMENTUM

Scribit se ad illum mittere librum suum de perfecto Oratore: laudat in Sabina gente fidem, & probitatem: petit ab eo creberrimas litteras.

M. T. C. Trebonio S. D. 12

Oratorem meum (sic enim inscripsi) Sabino tuo commendavi. Natio me hominis impulit, ut ei recte putarem: nisi forte candidatorum licentia quoque usus, hoc subito cognomen arripuit: etsi modestus ejus vultus, sermoque constans habere quiddam a Curibus videbatur. Sed de Sabino satis. Tu, mi Treboni, quando ad amorem meum aliquantulum discedens addidisti; quo tolerabilius feramus igniculum desiderii tui, crebris nos litteris appellato: atque ita, si idem fiet a nobis: quamquam duæ causæ sunt, cur tu frequentior in isto officio esse debeas, quam nos: primum, quod olim solebant, qui Romæ erant, ad provinciales amicos de Rep. scribere: nunc tu nobis scribas oportet: res enim publica istic est: deinde, quod nos aliis officiis tibi absenti satisfacere possumus; tu nobis, nisi litteris, non video, qua re alia satisfacere possis. Sed cetera scribes ad nos postea. Nunc hæc primo cupio cognoscere, iter tuum cujusmodi sit ad nos: ubi Brutum nostrum videris, quamdiu simul fueris; deinde, cum processeris longius, de bellicis rebus, de toto negotio, ut existimare possimus, quo statu simus. Ego tantum me scire putabo, quantum ex tuis litteris habebo cognitum. Cura, ut valeas, meque ames amore illo tuo singulari. Vale.

Lib. 16. *Epist.* 9.

ARGUMENTUM

Navigationis descriptio, & ad curandam valetudinem benevolentiæ plena cohortatio.

Tullius, & Cic. Tironi S. P. D. 13

Nos a te, ut scis, discessimus ad IV. Nonas Nov. Leucadem venimus ad VIII. id. Nov. ad VII. Actium. Ibi propter tempestatem ad VI. Id. morati sumus. Inde ad V. Id. Corcyram bellissime navigavimus. Corcyræ fuimus usque ad XVI. Kal. Dec. tempestatibus retenti. Ad XV. Kal. Decemb. a portu Corcyræorum ad Cassiopem stadia CXX. processimus. Ibi retenti ventis sumus usque ad IX. Kalend. Interea qui cupide profecti sunt, multa naufragia fecerunt. Nos eo die cœnati solvimus. Inde Austro lenissimo, cælo sereno, nocte illa & die postero in Italiam ad Hydruntem ludibundi pervenimus: eodemque vento postridie (id erat ad VII. Kalend. Dec.) hora IV. Brundusium venimus: eodemque tempore simul nobiscum in oppidum introivit Terentia, quæ te facit plurimi. Ad V. Kalend. Decemb. servus Cn. Plancii Brundusii tandem aliquando mihi a te exspectatissimas litteras reddidit, datas Idibus Nov. quæ me molestia valde levarunt; utinam omnino liberassent. Sed tamen Asclapo medicus plane confirmat, propediem te valentem fore. Nunc equidem ego te hortor, ut omnem diligentiam adhibeas ad convalescendum. Tuam prudentiam, temperantiam, amorem erga me novi. Scio, te omne facturum, ut nobiscum quam primum sis; sed tamen ita velim, ut ne quid properes. Symphoniam Lysonis velim vitasses, ne in quar-

tam hebdomada incideres. Sed quando pudori tuo maluisti obsequi, quam valetudini, reliqua cura. Curio misi, ut medico honos haberetur, & tibi daret, quod opus esset; me, cui jussisset, curaturum. Equum, & mulum Brundusii tibi reliqui. Romæ vereor, ne ex Kal. Jan. magni tumultus sint: nos agemus omnia modice. Reliquum est, ut te hoc rogem, & a te petam, ne temere naviges: solent nautæ festinare quæstus sui causa. Cautus sis, mi Tiro. Mare magnum, & difficile tibi restat. Si poteris, cum Mescimo: (caute is solet navigare); si minus, cum honesto aliquo homine, cujus auctoritate navicularius moveatur. In hoc omnem diligentiam si adhibueris, teque nobis incolumen præstiteris, omnia a te habebo. Etiam atque etiam noster Tiro vale. Medico, Curio, Lysoni de te scripsi diligentissime. Vale, salve.

Lib. 16. *Epist.* 11.

ARGUMENTUM

Rogat, ut præter valetudinem nihil curet: addit de adventu suo ad urbem, de statu Reip. civilibus discordiis perturbato, de triumpho suo, de Præfectura Campana.

M. Tullius, & Cicero, Terentia, Tullia, Qu. Tironi S. P. D. 14

Etsi opportunitatem operæ tuæ omnibus locis desidero, tamen non tam mea, quam tua causa doleo te non valere. Sed quando in quartanam conversa vis est morbi: sic enim scribit Curius) spero te, diligentia adhibita, etiam firmiorem fore. Modo fac id, quod humanitatis tuæ est, ne quid aliud cures hoc tempore, nisi ut quam commodissime convalescas. Non ignoro, quantum ex

desiderio labores. Sed erunt omnia facilia, si valebis. Festinare te nolo, ne nauseæ molestiam suscipias æger, & periculose hyeme naviges. Ego ad urbem accessi prid. Non. Jan. obviam mihi sic proditum est, ut nihil fieri potuerit honoratius. Sed incidi in ipsam flammam civilis discordiæ, vel potius belli: cui cum cuperem mederi, &, ut arbitror, possem, cupiditates certorum hominum (nam ex utraque parte sunt, qui pugnare cupiant) impedimento mihi fuerunt omnino. Et ipse Cæsar amicus noster minaces ad Senatum, & acerbas litteras miserat: & erat adhuc impudens, qui exercitum, & provinciam invito Senatu teneret: & Curio meus illum incitabat. Antonius quidem noster, & Q. Cassius, nulla vi expulsi, ad Cæsarem cum Curione profecti erant; posteaquam Senatus Consulibus, Prætoribus, Tribb. Pleb. & nobis, qui Procons. sumus, negotium dederat, ut curaremus, ne quid Respub. detrimenti caperet: nunquam majore in periculo civitas fuit: nunquam improbi cives habuerunt paratiorem ducem. Omnino ex hac quoque parte diligentissime bellum comparatur. Id fiat auctoritate, & studio Pompeji nostri, qui Cæsarem sero cœpit timere. Nobis inter has turbas Senatus tamen frequeus flagitavit triumphum: sed Lentulus Cons. quo majus suum beneficium faceret, simul atque expedisset, quæ essent necessaria de Repub. dixit se relaturum. Nos agimus nihil cupide, eoque est nostra pluris auctoritas. Italiæ regiones descriptæ sunt, quam quisque partem tueretur; nos Capuam sumpsimus. Hæc te scire volui. Tu etiam atque etiam cura, ut valeas, litterasque ad me mittas, quotiescumque habebis, cui des. Etiam atque etiam vale. Dat. Prid. Id. Januar.

Lib. 6. *Epist.* 14.

ARGUMENTUM

Exorditur ab officii sui commemoratione; deinde, quid de reditu Ligarii opinetur, subjungit.

Cicero Q. Ligario S. D. 16

Me scito omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tua salute consumere. Nam cum te semper maxime dilexi, tum fratrum tuorum, quos æque atque te summa benevolentia sum complexus, singularis pietas, amorque fraternus, nullum me patitur officii erga te, studiique munus aut tempus prætermittere. Sed quæ faciam, fecerimque pro te, ex illorum te litteris, quam ex meis, malo cognoscere. Quid autem sperem, aut confidam, & exploratum habeam de salute tua, id tibi a me declarari volo. Nam si quisquam est timidus in magnis, periculosisque rebus, semperque magis adversos rerum exitus metuens, quam sperans secundos, is ego sum: &, si hoc vitium est, eo me non carere confiteor. Ego idem tamen cum ad II. Kal. intercalares priores, rogatu fratrum tuorum venissem mane ad Cæsarem; atque omnem adeundi, & conveniendi illius indignitatem, & molestiam pertulissem: cum fratres, & propinqui tui jacerent ad pedes, & ego essem locutus, quæ causa, quæ tuum tempus postulabat; non solum ex oratione Cæsaris, quæ sane mollis, & liberalis fuit, sed etiam ex oculis, & vultu, & multis præterea signis, quæ facilius perspicere potui, quam scribere, hanc in opinionem discessi, ut mihi tua salus dubia non esset. Quamobrem fac animo magno, fortique sis: & si turbidissima sapienter fe-

rebas, tranquilliora læte feras. Ego autem tuis rebus sic adero, ut difficillimis: neque Cæsari solum, sed etiam amicis ejus omnibus, quos mihi amicissimos esse cognovi, pro te, sicut adhuc feci, libentissime supplicabo. Vale.

Lib. 6. Epist. 21.

ARGUMENTUM

Ad consolandum Toranium præterita colligit, & quid ipse fecerit, quasi exemplum ad imitandum proponit.

M. Cicero Toranio S. D. 16

Etsi, cum hæc ad te scriberem, aut appropinquare exitus hujus calamitosissimi belli, aut jam aliquid actum, & confectum videbatur; tamen quotidie commemorabam, te unum in tanto exercitu mihi fuisse assensorem, & me tibi; solosque nos vidisse, quantum esset in eo bello mali, in quo, spe pacis exclusa, ipsa victoria futura esset acerbissima: quæ aut interitum allatura esset, si victus esses; aut, si vicisses, servitutem. Itaque, ego, quem tum fortes illi viri, & sapientes, Domitii, & Lentuli timidum esse dicebant: (& eram plane; timebam enim, ne evenirent ea quæ acciderunt) idem nunc nihil timeo, & ad omnem eventum paratus sum. Cum aliquid videbatur caveri posse, tum id negligi dolebam: nunc vero eversis omnibus rebus, cum consilio profici nihil possit, una ratio videtur quicquid evenerit, ferre moderate, præsertim CUM OMNIUM RERUM MORS SIT EXTREMUM, & mihi sim conscius, me, quoad licuerit, dignitati Reip. consuluisse; & hac amissa, salutem retinere voluisse. Hæc scripsi, non ut de

me ipse dicerem, sed ut tu, qui conjunctissima fuisti mecum & sententia, & voluntate, eadem cogitares. Magna enim consolatio est, cum recordare, etiam si secus acciderit, te tamen recte, vereque sensisse. Atque utinam liceat aliquando aliquo Reipublicæ statu nos frui, interque nos conferre sollicitudines nostras, quas pertulimus, cum timidi putabamur, quia dicebamus ea futura, quæ facta sunt. De tuis rebus nihil esse, quod timeas, præter universæ Reipubl. interitum, tibi confirmo. De me autem sic velim judices, quantum ego possim, me tibi, saluti tuæ, liberisque tuis summo cum studio præsto semper futurum. Vale.

Lib. 10. Epist. 5.

ARGUMENTUM

Hic quoque Plancum ad suscipiendam tuendamque Remp. gloriæ stimulis incitat.

Cic. Planco Imp. Cons. Des. S. D. 17

Binas a te accepi litteras eodem exemplo: quod ipsum argumento mihi fuit diligentiæ. Intellexi enim te laborare, ut ad me tuæ exspectatissimæ litteræ perferrentur: ex quibus cepi fructum duplicem, mihique in comparatione difficilem ad judicandum, amorem ne erga me tuum, an animum in Rempub. pluris æstimandum putarem. Est omnino Patriæ charitas, meo quidem judicio, maxima: sed amor, voluntatisque conjunctio plus certe habet suavitatis. Itaque commemoratio tuæ paternæ necessitudinis, benevolentiæque ejus, quam erga me a pueritia contulisses, ceterarumque rerum, quæ ad eam sententiam pertinebant, incredibilem mihi lætitiam attulit. Rursus declaratio ani-

mi tui, quem haberes de Rep. quemque habiturus esses, mihi erat jucundissima: eoque major erat hæc lætitia, quod ad illa superiora accedebat. Itaque te non hortor solum, mi Plance, sed plane etiam oro, quod feci iis litteris, quibus tu humanissime respondisti, ut tota mente, omnique animi impetu in Rempubl. incumbas. Nihil est, quod tibi majori fructui, gloriæque esse possit. Nec quicquam ex omnibus rebus humanis est præclarius, aut præstantius, quam de Rep. benemereri. Adhuc enim patitur tua summa humanitas, & sapientia, me quod sentiam, libere dicere. Fortuna suffragante videris res maximas consecutus: quod quamquam sine virtute non potuisses, tamen ex maxima parte ea, quæ es adeptus, fortunæ, temporibusque tribuuntur. His temporibus difficillimis Reip. quicquid subveneris, id erit totum, & proprium tuum. Incredibile est omnium civium, latronibus exceptis, odium in Antonium. Magna spes in te, & in tuo exercitu magna exspectatio: cujus, per Deos, gratiæ, gloriæque cave tempus amittas. Sic moneo, ut filium; sic faveo, ut mihi; sic hortor, ut & pro patria, & amicissimum. Vale.

Lib. 10. Epist. 10.

ARGUMENTUM

Laudat Plancum de optima voluntate, studioque juvandæ Reipub. præmiaque illum a Senatu honorificentissima sperare vult: operamque in eo suam pollicetur, & hortatur, ut egregie pergat in Rep. tuenda.

Cic. Planco Imp. Cons. Des. S. D. 18

Etsi satis ex Furnio nostro cognoveram, quæ tua voluntas, quod consilium de Repub.

esset, tamen lectis tuis litteris, liquidius de toto sensu tuo judicavi. Quamobrem, quamquam in uno prælio omnis fortuna Reip. disceptat (quod quidem cum hæc legeres, jam decretum arbitrabar fore); tamen ipsa fama, quæ de tua voluntate percrebuit, magnam es laudem consecutus. Itaque si Consulem Romæ habuissem, declaratum esset a Senatu cum tuis magnis honoribus, quam gratus esset conatus, & apparatus tuus. Cujus rei non modo præterit tempus, sed ne maturum quidem etiamnum, meo quidem judicio, fuit. Is enim denique honos mihi videri solet, qui non propter spem futuri beneficii, sed propter magna merita claris viris defertur, & datur. Quare, sit modo aliqua Resp. in qua honos elucere possit; omnibus, mihi crede, amplissimis honoribus abundabis. Is autem, qui vere appellari potest honos, non invitamentum ad tempus, sed perpetuæ virtutis est præmium. Quamobrem, mi Plance, incumbe toto pectore ad laudem: subveni patriæ: opitulare collegæ; omnium gentium consensum, & incredibilem conspirationem adjuva. Me tuorum consiliorum adjutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amicissimum, fidelissimumque cognosces. Ad eas enim causas, quibus inter nos amore sumus, officiis, vetustate conjuncti, patriæ charitas accessit, eaque effecit, ut tuam vitam anteferrem meæ. IV. Kal. Apr. Vale.

Lib. 10. *Epist.* 16.

ARGUMENTUM

Gratissimas Senatui fuisse Planci litteras, maximeque opportunas significat: eique auctor est, ut in rebus tam subitis consilium Senatus ne exspectet, ipse a sese consilium capiat.

Cicero Planco S. D. 19

Nihil post hominum memoriam gloriosius, nihil gratius, ne tempore quidem ipso opportunius accidere vidi, quam tuas, Plance, litteras. Redditæ sunt enim, frequenti Senatu, Cornuto, cum is frigidas sane, & inconstantes recitasset Litteras Lepidi; sub eas statim recitatæ sunt tuæ non sine magnis quidem clamoribus. Cum rebus enim ipsis essent, & studiis, beneficiisque in Remp. gratissimæ; tum erant gravissimis verbis, & sententiis perscriptæ. Flagitare Senatus institit Cornutum, ut referret statim de tuis litteris. Ille se considerare ait velle. Cum ei magnum convicium fieret cuncto a Senatu, quinque Tribb. Plebis retulerunt. Servilius rogatus rem distulit. Ego eam sententiam dixi, cui sunt assensi ad unum. Ea quæ fuerit ex S. C. cognosces. Tu quamquam consilio non eges, vel abundas potius, tamen hoc animo esse debes, ut nihil huc rejicias, neve in rebus tam subitis, tamque angustis a Senatu consilium petendum putes. Ipse tibi sis Senatus: quocumque te ratio Reipubl. ducet, sequare. Cures, ut ante factum aliquid a te egregium audiamus, quam futurum putarimus. Illud tibi promitto, quicquid erit a te factum, id Senatum non modo ut fideliter, sed etiam ut sapienter factum, comprobaturum. Vale.

Lib. 14. *Epist.* 1.

ARGUMENTUM

Exsul deflet suam, suorumque calamitatem: ejusque culpam confert in amicorum consilia: vici venditionem prorsus improbat; alia quædam scribit.

M. T. C. Terentiæ, & Tulliolæ, & Ciceroni suis S. D. 20

Et litteris multorum, & sermone omnium perfertur ad me, incredibilem tuam virtutem, & fortitudinem esse; teque nec animi, nec corporis laboribus defatigari. Me miserum! te ista virtute, fide, probitate, humanitate, in tantas ærumnas propter me incidisse! Tulliolamque nostram, ex quo patre tantas voluptates capiebat, ex eo tantos percipere luctus! Nam quid ego de Cicerone dicam? qui, cum primum sapere cœpit, acerbissimos dolores, miseriasque percepit. Quæ si, ut tu scribis, fato facta putarem, ferrem paullo facilius; sed omnia sunt mea culpa commissa, qui ab iis me amari putabam, qui invidebant; eos non sequebar, qui petebant. Quod si nostris consiliis usi essemus, neque apud nos tantum valuisset sermo aut stultorum amicorum, aut improborum, beatissimi viveremus. Nunc, quando sperare nos amici jubent, dabo operam, ne mea valetudo tuo labori desit. Res quanta sit intelligo, quantoque fuerit facilius, manere domi, quam redire; sed tamen si omnes Tribb. Pleb. habemus, si Lentulum tam studiosum, quam videtur, si vero etiam Pompejum, & Cæsarem, non est desperandum. De familia, quomodo placuisse amicis scribis, faciemus. De loco nunc qui-

dem jam abiit pestilentia: sed, quamdiu fuit, me non attigit. Plancius homo officiosissimus me cupit esse secum, & adhuc retinet. Ego volebam loco magis deserto esse in Epiro, quo neque Hispo veniret, nec milites: sed adhuc Plancius me retinet: sperat posse fieri, ut mecum in Italiam decedat. Quem ego diem si videro, & si in vestrum complexum venero, ac si & vos, & meipsum recuperaro, satis magnum mihi fructum videbor percepisse & vestræ pietatis, & meæ. Pisonis humanitas, virtus, amor in omnes nos tantus est, ut nihil supra possit. Utinam ea res ei voluptati sit; gloriæ quidem video fore. De Q. Fratre nihil ego te accusavi: sed vos, cum præsertim tam pauci sitis, volui esse quam conjunctissimos. Quibus me voluisti agere gratias, egi; & me a te certiorem factum esse scripsi. Quod ad me, mea Terentia, scribis, te vicum vendituram: quid, obsecro te, (me miserum) quid futurum est? &, si nos premet eadem fortuna, quid puero misero fiet? Non queo reliqua scribere (tanta vis lacrymarum est) ne te in eumdem fletum adducam. Tantum scribo, si erunt in officio amici, pecunia non deerit: si non erunt, tu efficere tua pecunia non poteris. Per fortunas miseras nostras vide, ne puerum perditum perdamus. Cui si aliquid erit, ne egeat, mediocri virtute opus est, & mediocri fortuna, ut cetera consequatur. Fac valeas, & ad me tabellarios mittas, ut sciam quid agatur, & vos quid agatis; mihi omnino jam brevis exspectatio est. Tulliolæ, & Cic. salutem dic. Valete. Datum ante diem VI. Kal. Decemb. Dyrrhachii. Dyrrhachium veni; quod & libera civitas est, & in me officiosa, & proxima Italiæ. Sed si offendet me loci celebritas, alio me conferam, & ad te scribam. Vale.

Lib. 14. Epist. 4.

ARGUMENTUM

Scripta est hæc epistola non solum dolenter, sed etiam molliter: argumentum est multiplex, quia respondet ad varia capita litterarum Terentiæ.

M. T. Terentiæ, & Tulliolæ, & Cic. suis S. D. 21

Ego minus sæpe ad vos do litteras, quam possum, propterea quod cum omnia mihi tempora sunt misera, tum vero, cum aut ad vos scribo, aut vestras lego, conficior lacrymis sic, ut ferre non possim. Quod utinam minus vitæ cupidus fuissem; certe nihil, aut non multum in vita mali vidissemus. Quod si nos ad aliquam alicujus commodi aliquando recuperandi spem fortuna reservavit, minus est erratum a nobis: sin hæc mala fixa sunt, ego vero te quamprimum, mea vita, cupio videre, & in tuo complexu emori: quando neque Dii, quos tu castissime coluisti, neque homines, quos ego servavi semper, nobis gratiam retulerunt. Nos Brundusii apud M. Lænium Flaccum dies XIII. fuimus, virum optimum, qui periculum fortunarum, & capitis sui pro mea salute neglexit, neque legis improbissimæ pœna deductus est, quominus hospitii, & amicitiæ jus, officiumque præstaret. Huic utinam aliquando gratiam referre possimus; habebimus quidem semper. Brundusio profecti sumus ad V. Kalend. Majas: per Macedoniam Cyzicum petebamus. O me perditum, o me afflictum! quid nunc rogem te, ut venias, mulierem ægram, & corpore, & animo confectam? non rogem? sine te igitur sim? opinor, sic agam.

Si est spes nostri reditus, eam confirmes, & rem adjuves; sin, ut ego metuo, transactum est, quoquo modo potes, ad me fac venias. Unum hoc scito: si te habebo, non mihi videbor plane periisse. Sed quid de Tulliola mea fiet? jam id vos videte: mihi deest consilium. Sed certe quoquo modo se res habebit, illius misellæ & matrimonio, & famæ serviendum est. Quid Cicero meus? quid aget? iste vere sit in sinu semper, & complexu meo. Non queo jam plura scribere: impedit mœror. Tu quid egeris, nescio: utrum aliquid teneas, an, quod metuo, plane sis spoliata. Pisonem, ut scribis, spero fore semper nostrum. De familia liberata nihil est, quod te moveat. Primum, tuis ita promissum est, te facturam esse, ut quisque esset meritus. Est autem in officio adhuc Orpheus: præterea magnopere nemo. Ceterorum servorum ea causa est, ut, si res a nobis abesset, liberti nostri essent, si obtinere potuissent: sin ad nos pertinerent, servirent, præterquam oppido pauci. Sed hæc minora sunt. Tu quod me hortaris, ut animo sim magno, & spem habeam recuperandæ salutis; id velim sit ejusmodi, ut recte sperare possimus. Nunc miser quando tuas jam litteras accipiam? quis ad me perferet? quas ego exspectassem Brundusii, si esset licitum per nautas, qui tempestatem prætermittere noluerunt. Quod reliquum est, sustenta te, mea Terentia, ut potes: honestissime viximus: floruimus: non vitium nostrum, sed virtus nostra nos afflixit: peccatum est nullum, nisi quod non una animam cum ornamentis amisimus. Sed si hoc fuit liberis nostris gratius nos vivere; cetera, quamquam ferenda non sunt, feramus; atque ego, qui te confirmo, ipse me non possum. Clodium Philetærum, quod valetudine oculorum impediebatur, fidelem hominem remisi.

Sallustius officio vincet omnes. Pescennius est perbenevolus nobis, quem semper spero tui fore observantem. Sica dixerat, se mecum fore; sed Brundusio discessit. Cura, quoad potes, ut valeas: & sic existimes, vehementius me tua miseria, quam mea commoveri. Mea Terentia fidissima, atque optima uxor, & mea carissima Tulliola & spes reliqua nostra Cicero, valete. Prid. Kalend. Maji, Brundusio.

Lib. 2. *Epist.* 6.

ARGUMENTUM

Commendat summo studio T. Annium Milonem ad petitionem Consulatus: &, ut impetret, quod vult, nihil omittit, quod in genere commendatitio requiri possit.

M. T. C. C. Curioni S. P. D. 22

Nondum erat auditum, te ad Italiam adventare, cum Sextum Julium, Milonis mei familiarem, cum his ad te litteris misi; sed tamen cum appropinquare tuus adventus putaretur, & te jam ex Asia Romam versus profectum esse constaret, magnitudo rei fecit, ut non vereremur, ne nimis cito mitteremus, cum has ad te quamprimum perferri litteras magnopere vellemus. Ego, si mea in te essent officia solum, Curio, tanta, quanta magis a te ipso prædicari, quam a me ponderari solent; verecundius a te, si qua magna res mihi petenda esset, contenderem. Grave est enim homini prudenti petere aliquid magnum ab eo, de quo se benemeritum putet; ne id, quod petat, exigere magis, quam rogare, & in mercedis potius, quam beneficii loco numerare videatur. Sed quia tua in me vel nota omnibus, vel ipsa

novitate meorum temporum clarissima,& maxima beneficia exstiterunt: estque animi ingenui, cui multum debeas, eidem plurimum velle debere: non dubitavi id a te per litteras petere, quod mihi omnium esset maximum, maximeque necessarium. Neque enim sum veritus, ne sustinere tua in me vel innumerabilia beneficia non possem, cum præsertim confiderem, nullam esse gratiam tantam, quam vel non capere animus meus accipiendo, vel remunerando, cumulandoque illustrare possit. Ego omnia mea studia, omnem operam, curam, industriam, cogitationem, mentem denique omnem in Milonis Consulatu fixi, & locavi, statuique in eo me non officii solum fructum, sed etiam pietatis laudem debere quærere. Neque vero cuiquam salutem, ac fortunas suas tantæ curæ fuisse unquam puto, quantæ mihi sit honos ejus, in quo omnia mea posita esse decrevi. Huic te unum tanto adjumento esse, si volueris, posse intelligo, ut nihil sit præterea nobis requirendum. Habemus hæc omnia: bonorum studium conciliatum ex Tribunatu, propter nostram (ut spero te intelligere) causam; vulgi, ac multitudinis, propter magnificentiam munerum, liberalitatemque naturæ; juventutis, & gratiosorum in suffragiis studia, propter ipsius excellentem in eo genere vel gratiam, vel diligentiam: nostram suffragationem si minus potentem, at probatam tamen & justam, & debitam, & propterea fortasse esse gratiosam. Dux nobis, & auctor, opus est, & eorum ventorum, quos proposui, moderator quidam, & quasi gubernator: qui si ex omnibus unus exoptandus esset, quem tecum conferre possemus, non haberemus. Quamobrem si me memorem, si gratum, si bonum virum, vel ex hoc ipso, quod tam vehementer de Milone laborem, existimare potes: si dignum denique tuis

beneficiis judicas; hoc a te peto, ut subvenias huic meæ sollicitudini, & huic meæ laudi, vel (ut verius dicam) propriæ saluti tuum studium dices. De ipso T. Annio tantum tibi polliceor, te majoris animi, gravitatis, constantiæ, benevolentiæ erga te, si complecti hominem volueris, habiturum esse neminem. Mihi vero tantum decoris, tantum dignitatis adjunxeris, ut eumdem te facile agnoscam fuisse in laude mea, qui fueris in salute. Ego ni te videre scirem, cum hæc ad te scriberem, quantum officii sustinerem, quantopere mihi esset in hac petitione Milonis omni non modo contentione, sed etiam dimicatione elaborandum, plura scriberem. Nunc tibi omnem rem, atque causam, meque totum commendo, atque trado. Unum hoc sic habeto: si a te hanc rem impetraro, me pœne plus tibi, quam ipsi Miloni debiturum. Non enim mihi tam mea salus cara fuit, in qua præcipue sum ab illo adjutus, quam pietas erit in referenda gratia jucunda. Eam autem unius tui studio me assequi posse confido. Vale.

Lib. 2. Epist. 7.

ARGUMENTUM

Hanc scripsit in Cilicia, cum esset Proconsul. Gratulatur Curioni de Tribunatu Plebis: hortatur ad boni civis officium: de Sacerdotio Curionis quiddam interserit: postremo rogat, ne quid sibi temporis prorogari ad provinciæ administrationem patiatur.

M. T. C. Procons. C. Curioni Trib. Pleb. S. D. 25

Sera gratulatio reprehendi non solet, præsertim si nulla negligentia prætermissa est,

Longe enim absum: audio sero. Sed & tibi gratulor, & ut sempiternæ laudi tibi sit iste Tribunatus, exopto: teque hortor, ut omnia gubernes, & moderere prudentia tua, ne te auferant aliorum consilia. Nemo est, qui tibi sapientius suadere possit te ipso: nunquam labere, si te audies. Non scribo hoc temere. Cui scribam video. Novi animum, novi consilium tuum. Non vereor, ne quid timide, ne quid stulte facias, si ea defendes, quæ ipse recta esse senties. Quod in id Reipub. tempus non incideris, sed veneris, (judicio enim tuo, non casu in ipsum discrimen rerum contulisti Tribunatum tuum) profecto vides, quanta vis in Republ. temporum sit, quanta varietas rerum, quam incerti exitus, quam flexibiles hominum voluntates; quid insidiarum, quid vanitatis in vita non dubito, quin cogites. Sed amabo te, cura, & cogita nihil novi, sed illud idem, quod initio scripsi: tecum loquere; te adhibe in consilium; te audi; tibi obtempera. Alteri qui melius dare consilium possit, quam tu, non facile inveniri potest: tibi vero ipsi certe nemo melius dabit. Dii immortales! cur ego non adsum vel spectator laudum tuarum, vel particeps, vel socius, vel minister consiliorum? tametsi hoc minime tibi deest; sed tamen efficeret magnitudo, & vis amoris mei, consilio te ut possem juvare. Scribam ad te plura alias: paucis enim diebus eram missurus domesticos tabellarios: ut, quoniam sane feliciter, & ex mea sententia Remp. gessimus, unis litteris totius æstatis res gestas ad Senatum perscriberem. De Sacerdotio tuo quantam curam adhibuerim, quamque difficili in re, atque causa, cognosces ex iis litteris, quas Thrasoni liberto tuo dedi. Te, mi Curio, pro tua incredibili in me benevolentia, meaque item in te singulari rogo, atque oro, ne patiare mihi quicquam ad hanc

provincialem molestiam temporis prorogari. Præsens tecum egi, quum te Trib. Pleb. isto anno fore non putarem; itemque petivi sæpius per litteras: sed tum quasi a Senatore nobilissimo, & adolescente gratiosissimo, nunc a Tribuno Pleb. & a Curione Trib. non ut decernatur aliquid novi, quod solet esse difficilius, sed ut ne quid novi decernatur, & ut S. C. & leges defendas, eaque mihi conditio maneat, qua profectus sum. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Lib. 2. Epist. 9.

ARGUMENTUM

Gratulatur Cælio, quod superatis competitoribus Ædilis Curulis designatus sit.

M. T. C. Procons. M. Cæl. Rufo Ædili Cur. Des. S. D. 24

Plurimum tibi, ut debeo, gratulor, lætorque tum præsenti, tum etiam sperata tua dignitate, serius, non negligentia mea, sed ignoratione rerum omnium. In his enim sum locis, quo & propter longinquitatem, & propter latrocinia tardissime omnia perferuntur. Et cum gratulor, tum vero quidem verbis tibi gratias agam, non reperio; quod ita factus sis, ut dederis nobis, quemadmodum scripseras ad me, quem semper ridere possemus. Itaque cum primum audivi, ego ille ipse factus sum (scis quem dicam), egique omnes illos adolescentes, quos ille jactitabat: difficile est loqui. Te autem contemplans absentem, & quasi tecum coram loquerer. Non ædepol quantam egeris rem, neque quantum facinus feceris: quod quia præter opinionem mihi acciderat, referebam

me ad illud: Incredibile hoc factu objicitur. Repente vero incessi omnibus lætitiis. In quo cum objurgarer, quod nimio gaudio pene desiperem, ita me defendebam: Ego voluptatem animi nimiam. Quid quæris? dum illum rideo, pene sum factus ille. Sed hæc pluribus, multaque alia & de te, & ad te cum primum ero aliquid nactus otii. Te vero, mi Rufe, diligo, quem mihi fortuna dedit amplificatorem dignitatis meæ, ultorem non modo inimicorum, sed etiam invidorum meorum: ut eos partim scelerum suorum, partim etiam ineptiarum pœniteret. Vale.

Lib. 3. Epist. 4.

ARGUMENTUM

Exspectari a se scribit L. Clodium cum Appii mandatis: mutuam benevolentiam, ejusque causas commemorat.

M. T. C. Procons. Appio Pulchro Imper. S. D. 25

Pridie Non. Jun. cum essem Brundusii, litteras tuas accepi, quibus erat scriptum, te L. Clodio mandasse, quæ illum mecum loqui velles. Eum sane exspectabam, ut ea, quæ a te afferret, quamprimum cognoscerem. Meum studium erga te, & officium, tametsi multis jam rebus spero tibi esse cognitum, tamen in iis maxime declarabo, quibus plurimum significare potuero, tuam mihi existimationem, & dignitatem carissimam esse. Mihi & Q. Fabius Virgilianus, & C. Flaccus, L. F., & diligentissime M. Octavius, Cn. F. demonstravit, me a te plurimi fieri: quod egomet multis argumentis jam antea judicaram, maximeque illo libro Augurali, quem ad me amantissime scriptum,

suavissimum misisti. Mea in te omnia summa necessitudinis officia constabunt. Nam cum te ipsum, ex quo tempore tu me diligere cœpisti, quotidie pluris feci: tum accesserunt etiam conjunctiones necessariorum tuorum: duos enim duarum ætatum plurimi facio, Cn. Pompejum filiæ tuæ socerum, & M. Brutum generum tuum. Collegii quoque conjunctio, præsertim tam honorifice a te approbata, non mediocre vinculum mihi quidem attulisse videtur ad voluntates nostras copulandas. Sed &, si Clodium convenero, ex illius sermone ad te scribam plura; & ipse operam dabo, ut te quamprimum videam. Quod scribis, manendi tibi causam eam fuisse, ut me convenires, id mihi, ne mentiar, gratum est. Vale.

Lib. 3. Epist. 2.

A R G U M E N T U M

Cum esset Appio successor in Cilicia administratione creatus, rogat eum, ut provinciam sibi quam maxime aptam, explicatamque tradat: quo sit ei facilior administrandi ratio.

M. T. C. Procons. Appio Pulchro Imp. S. D. 26

Cum & contra voluntatem meam, & præter opinionem accidisset, ut mihi cum imperio in provinciam proficisci necesse esset: in multis, & variis molestiis, cogitationibusque meis hæc una consolatio occurrebat; quod neque tibi amicior, quam ego sum, quisquam posset succedere; neque ego ab ullo provinciam accipere, qui mallet eam mihi quam maxime aptam, explicatamque tradere. Quod si tu quoque eamdem de mea voluntate erga

te spem habes, ea te profectò nunquam fallet. A te maximopere pro nostra summa conjunctione, tuaque singulari humanitate etiam atque etiam peto, & quæso, ut quibuscumque rebus potes (potes autem plurimis) prospicias, & consulas rationibus meis. Vides ex Senatus C. provinciam esse habendam: si eam, quoad ejus facere potueris, quam expeditissimam mihi tradideris, facilior erit mihi quasi decursus mei temporis. Quid in eo genere efficere possis, tui consilii est. Ego te, quod tibi veniet in mentem mea interesse, valde rogo. Pluribus verbis ad te scriberem, si aut tua humanitas longiorem orationem exspectaret; aut id fieri nostra amicitia pateretur; aut res verba desideraret, ac non pro se ipsa loqueretur. Hoc velim tibi persuadeas, si rationibus meis provisum a te esse intellexero, magnam te ex eo, & perpetuam voluptatem esse capturum. Vale.

Lib. 4. Epist. 2.

ARGUMENTUM

Disputat, utrum manendum sit in Italia, an ad Pompejum in Græciam navigandum, quorum alterum utilius, alterum honestius ait esse. Concludit, difficilem esse deliberationem; se tamen discessionem magis probare.

M. T. C. Servio Sulpicio S. D. 27

Ad III. Kal. Majas, cum essem in Cumano, accepi tuas litteras; quibus lectis, cognovi non satis prudenter fecisse Philotimum; qui, cum abs te mandata haberet (scribis) de omnibus rebus, ipse ad me non venisset, litteras tuas misisset: quas intel-

lexi breviores fuisse, quod eum perlaturum putasses. Sed tamen postquam litteras tuas legi, Posthumia tua me convenit, & Servius noster. His placuit, ut tu in Cumanum venires: quod etiam mecum, ut ad te scriberem, egerunt. Quod meum consilium exquiris, id est tale, ut capere facilius ipse possim, quam alteri dare; quid enim est, quod audeam suadere tibi homini summa auctoritate, summaque prudentia? si quid rectissimum sit, quærimus, perspicuum est: si quid maxime expediat, obscurum; sin ii sumus, qui profecto esse debemus, ut nihil arbitremur expedire, nisi quod rectum, honestumque sit, non potest esse dubium, quid faciendum nobis sit. Quod existimas meam causam conjunctam esse cum tua; certe similis in utroque nostrum, cum optime sentiremus, error fuit. Nam omnia utriusque consilia ad concordiam spectaverunt: qua cum ipsi Cæsari nihil esset utilius, gratiam quoque nos inire ab eo, defendenda pace, arbitrabamur. Quantum nos fefellit, & quem in locum res deducta sit, vides: neque solum ea perspicis, quæ geruntur, quæque jam gesta sunt; sed etiam qui cursus rerum, qui exitus futurus sit. Ergo aut probare oportet ea, quæ fiunt; aut interesse, etiamsi non probes: quarum altera mihi turpis, altera etiam periculosa ratio videtur. Restat, ut discedendum putem: in quo reliqua videtur esse deliberatio, quod consilium in discessu, quæ loca sequamur. Omnino cum miserior res nunquam accidit, tum ne deliberatio quidem difficilior; nihil enim constitui potest, quod non incurrat in magnam aliquam difficultatem. Tu, si videbitur, ita censeo facias, ut, si habes jam statutum, quid tibi agendum putes, in quo non sit conjunctum consilium tuum cum meo, supersedeas hoc labore itineris: sin autem est, quod mecum

communicare velis, ego te exspectabo. Tu, quod tuo commodo fiat, quamprimum velim venias, sicut intellexi, & Servio, & Posthumiæ placere. Vale.

Lib. 4. Epist. 1.

ARGUMENTUM

Satis patebit hujus epistolæ argumentum, si lector sciat scriptam esse, cum Cæsar, pulso ex Italia Pompejo, bellum contra Pompeji legatos in Hispaniam pararet. Respondet Sulpicio congressum petenti.

M. T. C. Servio Sulpicio S. P. D. 28.

Cajus Trebatius, familiaris meus, ad me scripsit, te ex se quæsisse, quibus in locis essem, molesteque ferre, quod me propter valetudinem tuam, cum ad urbem accessissem, non vidisses, & hoc tempore velle te mecum, si propius accessissem, de officio utriusque nostrum communicare. Utinam, Servi, salvis rebus (sic enim est dicendum) colloqui potuissemus inter nos; profecto aliquid opis occidenti Reipub. tulissemus. Cognoram enim jam absens, te hæc mala multo ante providentem, defensorem pacis & in Consulatu tuo, & post Consulatum fuisse. Ego autem cum consilium tuum probarem, & idem ipse sentirem, nihil proficiebam. Sero enim veneram: solus eram: rudis esse videbar in causa: incideram in hominum pugnandi cupidorum insanias. Nunc quoniam nihil jam videmur posse opitulari Reipub. si quid est, in quo nobismetipsis consulere possimus, non ut aliquid ex pristino statu nostro retineamus, sed ut quam honestissime lugeamus; nemo est omnium, quicum potius mihi, quam tecum communicandum putem. Nec

enim clarissimorum virorum, quorum similes esse debemus, exempla, neque doctissimorum, quos semper coluisti, præcepta te fugiunt. Atque ipse antea ad te scripsissem, te frustra in Senatum, sive potius in conventum Senatorum esse venturum, ni veritus essem, ne ejus animum offenderem, qui a me, ut te imitarer, petebat; cui quidem ego, cum me rogaret, ut adessem in Senatu, eadem omnia, quæ a te de pace, & de Hispaniis dicta sunt, ostendi me esse dicturum. Rem vides quomodo se habeat; orbem terrarum imperiis distributis ardere bello; urbem sine legibus, sine judicio, sine jure, sine fide relictam direptioni, & incendiis. Itaque mihi venire in mentem nihil potest, non modo quod sperem, sed vix jam quod audeam optare. Sin autem tibi homini prudentissimo videtur utile esse, nos colloqui: quamquam longius etiam cogitabam ab urbe discedere (cujus jam etiam nomen invitus audio) tamen propius accedam. Trebatio mandavi, ut, si quid tu eum velles ad me mittere, ne recusaret: idque ut facias velim, aut si quem tuorum fidelium voles, ad me mittas: ne aut tibi exire ex urbe necesse sit, aut mihi accedere. Ego tibi tantum tribuo, quantum mihi fortasse arrogo: ut exploratum habeam, quidquid nos communi sententia statuerimus, id omnes homines probaturos. Vale.

Lib. 4. Epist. 5.

ARGUMENTUM

Sulpicium Achajæ a Cæsare præfectum consolatur in dolore, quem ex Reip. calamitate capiebat. Scripta est epistola post victum Pompejum.

M. T. C. Sulpicio S. D. 29

Vehementer te esse sollicitum, & in communibus miseriis præcipuo quodam dolore angi, multi ad nos quotidie deferunt; quod quamquam minime miror, & meum quodammodo agnosco: doleo tamen, te sapientia præditum prope singulari, non tuis bonis delectari potius, quam alienis malis laborare. Me quidem, etsi nemini concedo, qui majorem ex pernicie, & peste Reipubl. molestiam traxerit, tamen multa jam consolantur, maximeque conscientia consiliorum meorum. Multo enim ante, tamquam ex aliqua specula, prospexi tempestatem futuram; neque id solum mea sponte, sed multo magis monente, et denunciante te. Etsi enim abfui magnam partem Consulatus tui; tamen & absens cognoscebam, quæ esset tua in hoc pestifero bello cavendo, & prædicendo sententia: & ipse affui primis temporibus tui Consulatus, cum accuratissime monuisti Senatum, collectis omnibus bellis civilibus, ut & illa timerent, quæ meminissent: & scirent, cum superiores nullo tali exemplo antea in Repub. cognito, tam crudeles fuissent, quicumque postea Remp. oppressisset armis, multo intolerabiliorem futurum. Nam quod exemplo fit, id etiam jure fieri putant: & aliquid, atque adeo multa addunt de suo. Quare meminisse debes, eos, qui auctorita-

tem, & consilium tuum non sunt secuti, sua stultitia occidisse, cum tua prudentia salvi esse potuissent. Dices: Quid me ista res consolatur in tantis tenebris, & quasi parietinis Reipub.? Est omnino vix consolabilis dolor: tanta est omnium rerum amissio, & desperatio recuperandi. Sed tamen & Cæsar ipse ita de te judicat, & omnes cives sic existimant, quasi lumen aliquod, extinctis ceteris, elucere sanctitatem, & prudentiam, & dignitatem tuam. Hæc tibi ad levandas molestias magna esse debent. Quod autem a tuis abes, ideo levius ferendum est, quod eodem tempore a multis, ac magnis molestiis abes: quas ad te omnes perscriberem, nisi vererer, ne ea cognosceres absens, quæ quia non vides, mihi videris meliore esse conditione, quam nos, qui videmus. Hactenus existimo nostram consolationem recte adhibitam esse, quoad certior ab homine amicissimo fieres iis de rebus, quibus levari possent molestiæ tuæ. Reliqua sunt in te ipso, neque mihi ignota, nec minima solatia, & (ut quidem ego sentio) multo maxima: quæ ego ipse experiens quotidie sic probo, ut ea mihi salutem afferre videantur. Te autem ab initio ætatis, memoria teneo, summe omnium doctrinarum studiosum fuisse, omniaque, quæ a sapientissimis ad bene vivendum tradita essent, summo studio, curaque didicisse: quæ quidem vel optimis rebus & usui, & delectationi esse possent; his vero temporibus habemus aliud nihil, in quo acquiescamus. Nihil faciam insolenter; nec te tali vel scientia, vel natura præditum hortabor, ut ad eas te referas artes, quibus a primis temporibus ætatis studium tuum dedisti. Tantum dicam, quod te spero approbaturum, me, posteaquam illi arti, cui studueram, nihil esse loci neque in curia, neque in foro viderim, omnem meam curam, at-

que operam ad Philosophiam contulisse. Tuæ scientiæ excellenti, ac singulari non multo plus, quam nostræ relictum est loci. Quare non equidem te moneo, sed mihi ita persuasi, te quoque in iisdem versari rebus, quæ etiamsi minus prodessent, animum tamen a sollicitudine abduceret. Servius quidem tuus in omnibus ingenuis artibus, in primisque in hac, in qua ego me scripsi acquiescere, ita versatur, ut excellat: a me vero sic diligitur, ut tibi uni concedam, præterea nemini: mihique ab eo gratia refertur: in quo ille existimat, quod facile appareat; cum me colat, & observet, tibi quoque in eo se facere gratissimum. Vale.

Lib. 15. Epist. 13.

ARGUMENTUM

Petit, ut de suis rebus gestis quam honorificentissime decernendum curet, suamque illi etiam ceteris in rebus existimationem commendat.

M. T. C. Imp. L. Paullo Cons. S. D. 50

Maxime mihi fuit optatum Romæ esse tecum multas ob causas, sed præcipue, ut & in petendo, & in gerendo Consulatu, meum tibi debitum studium perspicere posses. Ac petitionis quidem tuæ ratio mihi semper fuit explorata: sed tamen navare operam volebam. In Consulatu vero cupio equidem te minus habere negotii, sed moleste fero, me Consulem tuum studium adolescentis perspexisse: te meum, cum id ætatis sim, perspicere non posse. Sed ita fato nescio quo contigisse arbitror, ut tibi ad me ornandum semper detur facultas; mihi ad remunerandum nihil suppetat, præter voluntatem. Or-

nasti Consulatum, ornasti reditum meum. Incidit meum tempus rerum gerendarum in ipsum Consulatum tuum. Itaque cum tua summa amplitudo, & dignitas, & meus magnus honos magnaque existimatio postulare videatur, ut a te pluribus verbis contendam, ac petam, ut quam honorificentissimum Senatus C. de meis rebus gestis faciendum cures: non audeo vehementer a te contendere, ne aut ipse tuæ perpetuæ consuetudinis erga me oblitus esse videar, aut te oblitum putem. Quare, ut te velle arbitror, ita faciam; atque ab eo, quem omnes gentes sciunt de me optime meritum, breviter petam. Si alii Consules essent, ad te potissimum, Paulle, mitterem, ut eos mihi quam amicissimos redderes: nunc, cum tua summa potestas, summaque auctoritas, notaque omnibus nostra necessitudo sit, vehementer te rogo, ut & quam honorificentissime cures decernendum de meis rebus gestis, & quam celerrime. Dignas res esse & honore, & gratulatione cognosces ex iis litteris, quas ad te, & ad Collegam, & Senatum publice misi: omniumque mearum reliquarum rerum, maximeque existimationis meæ procurationem susceptam velim habeas: in primisque tibi curæ sit, quod abs te superioribus quoque litteris petivi, ne mihi tempus prorogetur. Cupio te consulem videre, omniaque, quæ spero, cum absens, tum etiam præsens, te Consule, assequi. Vale.

Lib. 5. Epist. 21.

ARGUMENTUM

Cupidum se esse significat Mescinii videndi, eumque hortatur, ut acerbitatem temporum litterarum studio, optimaque conscientiæ recordatione mitiget.

M. T. C. S. D. L. Mescinio. 31

Gratæ mihi tuæ litteræ fuerunt, ex quibus intellexi, quod etiam sine litteris arbitrabar, videndi mei te summa cupiditate affectum esse. Quod ego ita libenter accipio, ut tamen tibi non concedam; nam tecum esse, ita mihi omnia, quæ opto, contingant, ut vehementer velim. Etenim, cum esset major & virorum, & civium bonorum, & jucundorum hominum, & amantium mei copia, tamen erat nemo, quicum essem libentius, quam tecum, & pauci, quibuscum essem æque libenter: hoc vero tempore, cum alii interierint, alii absint, alii mutati voluntate sint, unum medius fidius tecum diem libentius posuerim, quam hoc omne tempus cum plerisque eorum, quibuscum vivo necessario. Noli enim existimare mihi non solitudinem jucundiorem esse (qua tamen ipsa uti non licet) quam sermones eorum, qui frequentant domum meam, excepto uno, aut ad summum altero. Itaque utor eodem perfugio, quo tibi utendum censeo, litterulis nostris, præterea etiam conscientia consiliorum meorum. Ego enim is sum, quemadmodum tu facillime potes existimare, qui nihil unquam mea potius, quam meorum civium causa fecerim: cui nisi invidisset is, quem tu numquam amasti (me enim amabas), & ipse beatus esset, & omnes boni. Ego

sum, qui nullius vim plus valere volui, quam honestum otium. Idemque, cùm illa ipsa arma, quæ semper timueram, plus posse sensi, quam illum consensum bonorum, quem ego idem effeceram, quavis tuta conditione pacem accipere malui, quam viribus cum valentiore pugnare. Sed & hæc, & multa alia coram brevi tempore licebit. Neque me tamen ulla res alia Romæ tenet, nisi exspectatio rerum Africanarum. Videtur mihi res in propinquum adducta discrimen. Puto autem mea non nihil interesse, quamquam id ipsum, quid intersit, non sane intelligo; veruntamen, quicquid illinc nunciatum sit, non longe abesse vellem a consiliis amicorum: est enim res ipsa jam in eum locum adducta, ut quamquam multum intersit inter eorum causas, qui dimicant, tamen inter victorias non multum interfuturum putem. Sed plane animus, qui dubiis rebus forsitan fuerit infirmior, desperatis confirmatus est multum: quem etiam superiores tuæ litteræ confirmarunt: quibus intellexi, quam fortiter injuriam ferres: juvitque me, tibi cum summam humanitatem, tum etiam tuas litteras profuisse. Verum enim scribam: teneriore mihi animo videbare, sicut omnes fere, quia vita ingenua in beata, & libera civitate viximus. Sed, ut illa secunda moderate tulimus, sic hanc non solum adversam, sed etiam funditus eversam fortunam fortiter ferre debemus, ut hoc saltem in maximis malis boni consequamur, ut mortem, quam etiam beati contemnere debebamus, propterea quod nullum sensum esset habitura, nunc si affecti non modo contemnere audeamus, sed etiam optare. Tu, si me diligis, fruere isto otio, tibique persuade, *Præter culpam, ac peccatum*, quo semper caruisti, & carebis, homini accidere nihil posse, quod sit horribile, aut pertimescendum. Ego, si videbitur recte

fieri posse, ad te veniam brevi: si quid acciderit, ut mutandum consilium sit, te certiorem faciam statim. Tu ita fac cupidus mei videndi sis, ut istinc te ne moveas tam infirma valetudine, nisi ex me prius quæsieris per litteras, quid te velim facere. Me velim, ut facis, diligas, valetudinique tuæ, & tranquillitati animi servias. Vale.

Lib. 9. Epist. 14.

ARGUMENTUM

Dolabellam laudibus extollit, quia columnam in foro Cæsari, quasi Deo, erectam everterat. Vide lib. 14. ad Atticum, & Lactantium lib. 1. cap. 15.

Cic. Dolabellæ Cons. S. D. 32

Etsi contentus eram, mi Dolabella, tua gloria, satisque ex ea magnam lætitiam, voluptatemque capiebam: tamen non possum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod vulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conveni (convenio autem quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi viri, qui valetudinis causa in hæc loca conveniant; præterea ex municipiis frequentes necessarii mei) quin omnes, cum te summis laudibus ad cælum extulerunt, mihi contiuuo maximas gratias agant. Negant enim se dubitare, quin tu meis præceptis, & consiliis obtemperans præstantissimum te civem, & singularem Consulem præbeas. Quibus ego quamquam verissime possum respondere, te, quæ facias, tuo judicio, & tua sponte facere, nec cujusquam egere consilio: tamen neque plane assentior, ne imminuam laudem tuam, si omnis a meis consiliis profecta videtur; neque valde nego:

sum enim avidior etiam, quam satis est, gloriæ. Est tamen non alienum a dignitate tua, quod ipsi Agamemnoni regum regi fuit honestum, habere aliquem in consiliis capiundis Nestorem: mihi vero gloriosum, te juvenem Consulem florere laudibus, quasi alumnum disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar, cum ad eum ægrotum Neapolim venissem, quamquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen ante, quam me plane salutavit, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum vales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filium valerem, jam salvi esse possemus. Dolabellæ vero tuo & gratulor, & gratias ago; quem quidem post te Consulem, solum possumus vere Consulem dicere. Deinde multa de facto, ac de re gesta: tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum umquam, nihil Reip. salutarius. Atque hæc una vox omnium est. A te autem peto, ut me hanc quasi falsam hæreditatem alienæ gloriæ sinas cernere, meque aliqua ex parte in societatem tuarum laudum venire patiare; quamquam, mi Dolabella (hæc enim jocatus sum) libentius omnes meas, si modo sunt aliquæ meæ laudes, ad te transfuderim, quam aliquam partem exhauserim ex tuis. Nam cum te semper tantum dilexerim, quantum tu intelligere potuisti: tum his tuis factis sic incensus sum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. Nihil est enim (mihi crede) virtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amavi, ut scis, M. Brutum propter ejus summum ingenium, suavissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen Idibus Martiis tantum accessit ad amorem, ut mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi jampridem cumulatum esse videbatur. Quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? tantum ac-

cessit, ut mihi nunc denique amare videar, antea dilexisse. Quare quid est, quod te horter, ut dignitati, & gloriæ servias? proponam tibi claros viros, quod facere solent, qui hortantur? neminem habeo clariorem, quam teipsum. Te imitere oportet, tecum ipse certes. Nec licet quidem tibi jam, tantis rebus gestis, non tui similem esse. Quod ita sit, hortatio non est necessaria; gratulatione magis utendum est. Contigit enim tibi, quod haud scio, an nemini, ut summa severitas animadversionis non modo non invidiosa, sed etiam popularis esset, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratissima. Hoc si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer felicitati tuæ: sed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenii, atque consilii. Legi enim concionem tuam, nihil illa sapientius. Ita pedetentim, & gradatim tum accessus a te ad causam facti, tum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animadvertendi omnium concessu daret. Liberasti igitur & urbem periculo, & civitatem metu: neque solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum: quo facto intelligere debes, in te repositam esse Remp., tibique non modo tuendos, sed etiam ornandos esse illos viros, a quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coram plura propediem, ut spero. Tu, quoniam Remp. nosque conservas, fac ut diligentissime teipsum, mi Dolabella, custodias. Vale.

Lib. 15. *Epist.* 21.

ARGUMENTUM

Rogat, ut sui absentis desiderium crebris, & longis epistolis leniat: enumerat Trebonii erga se officia: exponit de Calvo jam mortuo quid sentiat: periisse enim Calvum, antequam hæc epistola scriberetur, idest, ante Cæsaris necem, patet ex libro, qui Brutus inscriptus est.

M. T. C. Trebonio S. P. D. 33

Et epistolam tuam legi libenter, & librum libentissime. Sed tamen in ea voluptate hunc accepi dolorem, quod, cum incendisses cupiditatem meam consuetudinis augendæ nostræ (nam ad amorem quidem nihil poterat accedere) tum discedis a nobis, meque tanto desiderio afficis, ut unam mihi consolationem relinquas, fore, ut utriusque nostrum absentis desiderium crebris & longis epistolis leniatur; quod ego non modo de me tibi spondere possum, sed de te etiam mihi; nullam enim apud me reliquisti dubitationem, quantum me amares. Nam, ut illa omittam, quæ civitate teste fecisti, cum mecum inimicitias communicasti, cum me concionibus tuis defendisti, cum quæstor in mea, atque in publica causa Consulum partes suscepisti, cum Trib. Pleb. quæstor non paruisti, cui tuus præsertim collega pareret: ut hæc recentia, quæ meminero semper, obliviscar: quæ tua sollicitudo de me in armis, quæ lætitia in reditu, quæ cura, qui dolor, cum ad te curæ, & dolores mei perferrentur? Brundusium denique te ad me venturum

fuisse, nisi subito in Hispaniam missus esses? ut hæc igitur omittam, quæ mihi tanti æstimanda sunt, quanti vitam æstimo, & salutem meam: liber iste, quem mihi misisti, quantam habet declarationem amoris tui? primum, quod tibi facetum videtur, quicquid ego dixi, quod aliis fortasse non item: deinde, quod illa sive faceta sunt, sive secus, fiunt narrante te venustissima: quin etiam, antequam ad me veniatur, risus omnis pene consumitur. Quod si in his scribendis nihil aliud, nisi, quod necesse fuit, de uno me tamdiu cogitavisses; ferreus essem, si te non amarem. Cum vero ea, quæ scriptura persecutus es, sine summo amore cogitare non potueris: non possum existimare, plus quemquam a se ipso, quam me a te amari. Cui quidem ego amori utinam ceteris rebus possem, amore certe respondebo: quo tamen ipso tibi confido me facturum satis. Nunc ad Epistolam venio, cui copiose, & suaviter scriptæ, nihil est, quod multa respondeam. Primum enim ego illas Calvo litteras misi, non plus quam has, quas nunc legis, existimans exituras. Aliter enim scribimus, quod eos solos, quibus mittimus; aliter, quod multos lecturos putamus. Deinde ingenium ejus melioribus extuli laudibus, quam tu id vere potuisse fieri putas. Primum, quod ita judicabam, acute movebatur: genus quoddam sequebatur, in quo judicio lapsus, quo valebat tamen, assequebatur quod probaret. Multæ erant, & reconditæ litteræ: vis non erat. Ad eam igitur adhortabar. In excitando autem, & in acuendo plurimum valet, si laudes eum, quem cohortere. Habes de Calvo judicium, & consilium meum: consilium, quod hortandi causa laudavi: judicium quod de ingenio ejus valde existimavi bene. Reliquum est, ut tuam profectionem amore prosequar, reditum spe exspectem, absen-

tem memoria colam, omne desiderium litteris mittendis, accipiendisque leniam. Tu velim tua in me studia, & officia multum tecum recordere: quæ cum tibi liceat, mihi nefas sit oblivisci; non modo virum bonum me existimabis; verum etiam te a me amari plurimum judicabis. Vale.

FINIS.